

Nr 163.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

I propositionen den 4 januari 1945, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 sammanfördes vissa medelsäskanden vilka icke ansågos kunna anstå. Vid anmälan av nämnda proposition anförde jag, att i år liksom föregående år nytillkommande framställningar om anslag å tilläggsstat skulle såvitt möjligt sammanfattas i blott två propositioner, en avgiven vid slutet av den ordinarie propositionstiden och en mot slutet av riksdagen. Sistnämnda proposition borde avses uteslutande för reglering av utgifter å förskottsstaten samt för avskrivning av å tilläggsstat äskade investeringsanslag.

Under den förflutna delen av pågående riksdagssession ha i ett mindre antal fall propositioner angående medelsanvisning å tilläggsstat avlåtits, emedan äskandena antingen avsett ändamål av synnerligen brådskande beskaffenhet eller av andra skäl ansetts böra bli föremål för särskild framställning till riksdagen.

De anslagsäskanden avseende tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår, vilka ansetts i detta sammanhang böra föreläggas riksdagen, ha tidigare denna dag anmälts. En sammanställning omfattande dels de beslut, vilka Kungl. Maj:t därvid på hemställen av vederbörande föredragande enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*bil. 1—11*) fattat, dels ock de anslagsäskanden å tilläggsstat II — utöver de i propositionen nr 2 sammanfattade — som under den förflutna delen av riksdagssessionen framlagts för riksdagen, torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår att — med beaktande jämväl av nyssnämnda nya framställningar om anslag — efter det propositionen nr 2 till årets riksdag framlades, å tilläggsstat äskats tillhopa 79 miljoner kronor å driftbudgeten och 663 miljoner kronor å kapitalbudgeten. Av dessa utgifter avser huvuddelen eller 70 miljoner kronor å driftbudgeten och 640 miljoner kronor å kapitalbudgeten bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete samt internationell kreditgivning.

Bland driftbudgetsutgifterna i övrigt märkes ett anslag å 7 miljoner kronor till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. För försvarsändamål äskas närmare 1 miljon kronor, varav huvuddelen faller utom ramen för 1942 års försvarsbeslut.

Av övriga kapitalbudgetsutgifter avse sammanlagt inemot 9 miljoner kronor investeringar för luftfartsväsendet och 7,5 miljoner kronor lån till Luosavaara—Kiirunavaara aktiebolag. Slutligen äskas nu nära 5 miljoner kronor för aktieteckning m. m. i ett centralt restaurangaktiebolag.

Chefen för finansdepartementet hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—11*) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Åmark.

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.**Andra huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 samt anför därvid följande.

E. Fångvården m. m.

[1.] **Fångvårdsstyrelsen: Avlöningar.** I gällande avlöningsstat för fångvårdsstyrelsen har anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppförts med 86 500 kronor. Denna anslagspost är till beloppet bestämd.

I skrivelse den 9 februari 1945 har *fångvårdsstyrelsen* anmält, att ytterligare 38 500 kronor erfordras för avlöningar åt icke-ordinarie personal hos styrelsen under innevarande budgetår. Anledningen härtill är, enligt vad styrelsen upplyser, till övervägande del att befattningshavare varit lediga från sina tjänster i betydligt större utsträckning än som beräknats vid fastställande av anslagspostens belopp och att sålunda ökade kostnader uppstått för vikarier. Styrelsen anför härom närmare:

Förste byråsekreteraren hos styrelsen E. Annell har sålunda åtnjutit och åtnjuter allt fortfarande tjänstledighet för att uppehålla en byråchefsbefattning i medicinalstyrelsen. Vidare ha vikarier måst förordnas bland annat *dels* för ett flertal assistenter, vilka befodrads till eller förordnats uppehålla högre tjänst eller ock varit inkallade till militärtjänstgöring, *dels* å en kontorsbiträdestjänst, som viss tid varit vakant, *dels* för en expeditionsvakt, som på grund av sjukdom åtnjutit och alltjämt åtnjuter sjukledighet, *dels* för andra befattningshavare, vilka varit lediga på grund av sjukdom, *dels* ock

för befattningshavare under ledighet för havandeskap. Kostnaderna för de vikarier, som styrelsen sålunda med hänsyn till arbetets fortlöpande gång finner nödvändigt att förordna, uppgå till i runt tal 31 500 kronor.

För täckande av de sålunda uppkomna merkostnaderna för vikarier, 31 500 kronor, anser styrelsen överskridande kunna medgivas av Kungl. Maj:t jämlikt cirkulären den 30 maj 1941, nr 536, och den 24 mars 1944, nr 130. Det härutöver erforderliga beloppet, 7 000 kronor, avses för personalförstärkningar i anledning av styrelsens ökade arbetsbörda. Beträffande denna arbetsökning anföres i styrelsens skrivelse:

Som förklaring till den brist å 7 000 kronor, som härutöver beräknas uppkomma, får styrelsen framhålla, att den ökning av arbetet, som i huvudsak från och med budgetåret 1944/45 föranletts av de nya lagarna om villkorlig dom och villkorlig frigivning visat sig *avsevärt större än beräknats*. Enbart antalet av de från länsstyrelserna från och med den 1 januari 1944 överflyttade ärendena med utbetalningar till övervakare över villkorligt dömda torde numera komma att uppgå till omkring 3 000 per år. Från och med den 1 januari 1945 har styrelsen att utbetala ersättning jämväl till det stora och för varje månad växande antalet tillsynsmän över villkorligt frigivna samt från anstalter för tvångsuppfostran, ungdomsfängelse, förvaring eller internering på prov utskrivna. Granskningen av dessa ärenden omfattar dels kontroll över att övervakaren eller tillsynsmannen erhållit vederbörligt förordnande, dels att han utövat uppdraget under angiven tid och dels att reseräkning är riktigt avfattad. Vidare ombesörjer styrelsen utbetalningar av understöd åt frigivna fångar med flera. Från och med budgetåret 1944/45 står ett till 100 000 kronor förhöjt anslag till styrelsens förfogande för detta ändamål. Antalet utbetalningar av sistnämnda slag beräknas i medeltal uppgå till 150 per månad, vilket antal kan förväntas stiga ytterligare.

Beträffande centrala fångregistrets arbetsbörda må, utöver vad som anförts i tidigare underdåniga skrivelser från styrelsen, framhållas, att statistiken rörande villkorligt dömda och villkorligt frigivna blivit synnerligen arbetskrävande för registret samt att registret haft att på begäran av ett flertal myndigheter och sakkunniga med flera utföra omfattande och krävande utredningar. — — —

Slutligen må påpekas, att antalet ärenden angående nådeansökningar om nedsättning av straff med mera samt ansökningar om villkorlig frigivning, vilka ärenden styrelsen har att med underdåniga utlåtanden överlämna till Kungl. Maj:t, stigit i hög grad under senare tid. Antalet sådana ärenden uppgick under år 1944 till 1 082, medan motsvarande siffra för 1943 var 745.

Styrelsen hemställer att, därest nu ifrågavarande belopp å 7 000 kronor icke kan anvisas av till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel, framställning om anslag för ändamålet måtte göras till riksdagen.

I infortrat utlåtande över fångvårdsstyrelsens framställning har *statskontoret* hänvisat till en av ämbetsverket införskaffad specifikation rörande de kostnader å sammanlagt 31 500 kronor, beträffande vilka styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva överskridande jämlikt cirkulären nr 536/1941 och 130/1944. Vissa av dessa kostnader — avseende arvoden åt tillfälliga biträden under semesterledigheter, 2 310 kronor, och kostnad för översyn av fångvårdsstyrelsens lokaler, 300 kronor — finner statskontoret icke vara av beskaffenhet att anslagsöverskridande kan medgivas på grundval av

de i cirkulären omförmälda riksdagsbesluten. För täckande av nu angivna utgiftsbelopp, uppgående till i runt tal 2 600 kronor, ävensom för bestridande av det till 7 000 kronor beräknade medelsbeloppet för personalförstärkningar hos styrelsen borde därför, därest icke det under andra huvudtiteln upptagna anslaget till extra utgifter ansåges böra anlitas, erforderliga medel åskas av riksdagen.

I årets statsverksproposition (II ht. s. 71 ff.) ha lämnats vissa uppgifter rörande fångvårdsstyrelsens under senare år alltmer ökade arbetsbörd. För att tillgodose det på grund härav ökade personalbehovet hos styrelsen har för nästa budgetår åskats ett belopp av 12 000 kronor till förstärkning av styrelsens personal (II ht. s. 76). Då den sålunda begärda anslagsökningen avser att tillgodose ett personalbehov, som föreligger redan nu, har jag ej funnit anledning till erinran mot att fångvårdsstyrelsen beredes möjlighet att för samma ändamål överskrida den i innevarande års stat uppförda anslagsposten till icke-ordinarie personal. Riksdagens bemyndigande torde därför böra utverkas att medgiva överskridande av posten med det av statskontoret angivna beloppet 9 600 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för fångvårdsstyrelsen uppförda anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må under budgetåret 1944/45 överskridas med högst 9 600 kronor.

[2.] **14. Inköp av inventarier till egendomen Sörbyn m. m., reservationsanslag.** I enlighet med framställning av fångvårdsstyrelsen i skrivelse den 8 januari 1945 ämnar jag i det följande hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa investeringsanslag till förvärv av egendomen Sörbyn i Hörnefors socken, Västerbottens län. Meningen är att å ifrågavarande egendom inrätta en jordbrukskoloni för fångar huvudsakligen från de nordliga länen. I samband med förvärvet av egendomen, som avses skola tillträdas den 14 mars 1945, har kronan erbjudits inlösa å egendomen befintliga levande och döda jordbruksinventarier till ett värde av 35 000 kronor. I sin nyssnämnda skrivelse har fångvårdsstyrelsen begärt medel härför ävensom för anskaffande av möbler m. m. till den nya kolonien, 15 000 kronor, för täckande av kostnader för egendomens värdering m. m., 4 000 kronor samt för istandsättning av de för anstaltsbyggnader avsedda boningshusen, 20 000 kronor. Det sammanlagda anslagsbehovet, för vilket en närmare redogörelse lämnas i det följande vid behandlingen av frågan om förvärv av egendomen, uppgår sålunda till (35 000 + 15 000 + 4 000 + 20 000 =) 74 000 kronor. Beloppet synes i likhet med det för egendomens förvärvande erforderliga anslaget böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Kungl. Maj:ts proposition nr 163.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av inventarier till egendomen Sörbyn m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 74 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Leffler.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45. Med förmålan tillika att ärendet under punkten 2 vore av den natur, att närmare redogörelse för dess innebörd än som av det följande framginge icke borde lämnas till statsrådsprotokollet, varför ytterligare upplysningar borde få inhämtas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, anför chefen för försvarsdepartementet därvid följande.

C. Försvarskrafterna.

Armén.

Anskaffning och vård av hästar m. m.

[1.] **31. Armén: Remontering, reservationsanslag.** I statsverkspropositionen till 1944 års riksdag beräknades medelsbehovet för remontering till 1 900 000 kronor, med vilket belopp remonteringsanslaget uppfördes i riksstaten för budgetåret 1944/45.

Stat för anslaget har fastställts genom brev den 2 juni 1944 (se statsliggaren, s. 112).

Enligt staten har för inköp av 509 remonter efter ett medelinköpspris av 1 800 kronor beräknats ett belopp av tillhoppa 916 200 kronor. För inköp av 35 stamhästar för dragbruk och 550 ackordhästar efter ett medelinköpspris av 1 500 kronor ha beräknats 52 500 kronor respektive 825 000 kronor.

För budgetåren 1941/42 och 1942/44 har medelinköpspriset för remonter i samband med anvisande av tilläggsstatsanslag beräknats till 1 650 kronor respektive 1 900 kronor (jfr propositionen 1943: 2, s. 38 ff.). I samband med äskande av medel å tilläggsstat för budgetåret 1942/43 framhöll jag, att den omständigheten, att ett medelpris av 1 900 kronor vid anslagsberäkningen godtoges, icke innebure ett ställningstagande till frågan vilket pris som vid inköp av remonter borde slutligt erläggas. Sistnämnda fråga finge vid den tidpunkt — våren 1943 — då inköpen skulle ske, bedömas med ledning av det utredningsmaterial, som då borde föreligga.

Någon anskaffning av stamhästar för dragbruk och ackordhästar har med hänsyn till den stora hästanskaffning, som företagits på grund av den ökade försvarsberedskapen, icke ägt rum under budgetåren 1940/43. För budgetåret 1943/44 beräknades i samband med äskande av medel å tilläggsstat medelinköpspriset för nämnda kategori av hästar till 1 600 kronor.

Den hästanskaffning, som skall företagas med anlitanande av det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget, avses äga rum våren 1945.

Med erinran att för innevarande budgetår medelinköpspriset för remonter sålunda beräknats till 1 800 kronor samt för stamhästar för dragbruk och ackordhästar till 1 500 kronor har *arméförvaltningens intendenturavdelning* i skrivelse den 23 januari 1945 framhållit, att nämnda priser vore för lågt beräknade, varför det vore nödvändigt att anvisa medel å tilläggsstat. Ämbetsverket har härom närmare anfört följande.

Vad inköp av remonter beträffar, får arméförvaltningens intendenturavdelning framhålla, att det under 1944 liksom året förut varit förenat med stora svårigheter att inköpa i staten fastställt antal remonter, vilket medfört en sänkning av medelkvaliteten på remonterna. Antal utbudna remonter och avelsston hava nedgått från 897 år 1942 till 827 under år 1944. Att ett otillfredsställande remontpris härvid inverkat är otvivelaktigt.

Med stöd av en inom lantbruksstyrelsen upprättad promemoria rörande uppfödningsskostnad för remont har intendenturavdelningen föreslagit ett medelinköpspris av 2 100 kronor.

Avdelningen har vidare anfört, bland annat, följande.

I fråga om inköp av stamhästar för dragbruk och ackordhästar har för det under föregående budgetår gällande medelinköpspriset icke kunnat inköpas beräknat antal hästar. Genom uppskjutande av inköpen till slutet av år 1944, då hästprisen voro lägst, hava i mellersta och södra delen av landet huvuddelen av inköpen kunnat ske till ett pris av omkring 1 600 kronor per häst, medan däremot inom II och VI militärområdena priserna utgjort 1 800—2 000 kronor per häst. I vissa fall hava inköpen icke kunnat ske vid sistnämnda tidpunkt, enär utackordering då icke varit möjlig med hänsyn till minskad efterfrågan på ackordhästar från fodervärdarnas sida. Intendenturavdelningen har den uppfattningen, att ej heller under innevarande budgetår inköp av ifrågavarande kategorier hästar till fastställt antal kan ske för ett medelpris av 1 600 kronor per häst. Medelpriset för budgetåret för hästar av den kvalitet, som bör inköpas, utgör snarare omkring 1 800 kronor. Intendenturavdelningen vill emellertid, ehuru med viss tvekan, föreslå ett till endast 1 700 kronor höjd medelinköpspris.

Åberopande det sålunda anförda har intendenturavdelningen hemställt, att till remontering å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett reservationsanslag av 269 700 kronor.

Som förut anförts har i den för anslaget till remontering för innevarande budgetår fastställda staten medelinköpspriset för reponter beräknats till 1 800 kronor samt för ackordhästar och stamhästar för dragbruk till 1 500 kronor. Arméförvaltningen har funnit sig böra för de stundande inköpen av hästar räkna med en höjning av dessa medelinköpspriser till 2 100 kronor för reponter och 1 700 kronor för stamhästar för dragbruk och ackordhästar. Departements-
chefen.

Föreliggande uppgifter rörande priserna på hästmarknaden synas utvisa, att en viss höjning av i de i föl vid anmälan av statsverkspropositionen beräknade genomsnittspriserna kan vara motiverad. För egen del anser jag mig dock kunna utgå från att anskaffningen skall kunna genomföras inom ramen för ett genomsnittspris av 1 900 kronor för reponter och 1 600 kronor för stamhästar för dragbruk och ackordhästar, d. v. s. med tillämpning av samma genomsnittspris som det, varmed räknats för nästföregående budgetår. Härigenom höjas de vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår uppskattade medelprisen med 100 kronor för häst.

Det för innevarande budgetår anvisade anslaget torde sålunda böra förstärkas, för remontanskaffning med $(509 \times 100 =)$ 50 900 kronor samt för anskaffning av stamhästar för dragbruk och ackordhästar med $[(35 + 550) \times 100 =]$ 58 500 kronor, eller sålunda med tillhoppa i avrundat tal 110 000 kronor. Denna merkostnad, som sålunda belöper på prisstegringar utöver den prisnivå, som legat till grund för de vid 1942 års försvarsbeslut verkställda kalkylerna, bör med hänsyn härtill falla utanför den vid nämnda beslut fastställda kostnadsramen.

Med hänsyn till att remontinköpen avses att påbörjas i början av april månad, är en skyndsam handläggning av anslagsfrågan önskvärd.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Remontering* å tilläggsstat II till riksstaten
för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 110 000.

Tygmateriel m. m.

[2.] **41 b. Merkostnad vid anskaffning av viss tygmateriel för hemvärnet, reservationsanslag.** Genom beslut den 21 november 1941 medgav Kungl. Maj:t, att dåvarande arméförvaltningens tygdepartement finge för anskaffning av viss i skrivelse från tygdepartementet den 14 november 1941 närmare angiven, för hemvärnet avsedd tygmateriel disponera ett belopp av högst 750 000 kronor från vederbörligt förskottsanslag. Denna förskottsangvisning har i vanlig ordning täckts genom av riksdagen anvisat regleringsanslag.

I skrivelse den 10 februari 1945 har *arméförvaltningens tygavdelning* under förmälan, att större delen av anslagsbeloppet avsåges för anskaffning av optisk materiel, hemställt, att ett belopp av 122 000 kronor måtte ställas till tygavdelningens förfogande för bestridande av merkostnad, som uppstått genom att nämnda materielslag vore belagt med omsättningskatt.

*Departements-
chefen.*

Medel för bestridande av ifrågavarande merkostnad synas böra anvisas. Under erinran att merkostnaden är av den karaktär, att den icke bör belasta femårsplanens kostnadsram, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Merkostnad vid anskaffning av viss tygmateriel för hemvärnet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 122 000.

E. Diverse.

[3.] **22 a. Omskolning av beredskapsinvalider, förslagsanslag.** I proposition till riksdagen den 23 februari 1945, nr 120, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att fastställa vissa riktlinjer för omskolning av vid värnplikts-tjänstgöring skadade värnpliktiga m. m. ävensom för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor för ändamålet. Vid anmälan av förenämnda proposition har jag anfört att, då omskolningen om möjligt borde igångsättas redan under innevarande budgetår, jag i annat sammanhang ämnade föreslå att å tilläggsstat för budgetåret 1944/45 måtte för ändamålet anvisas ett förslagsanslag av 75 000 kronor. Jag hemställer därför nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omskolning av beredskapsinvalider* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 75 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

A. Broberg.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.**Femte huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, och statsrådet Erlander anmäla härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, statsrådet Möller beträffande punkterna 2—6 samt statsrådet Erlander beträffande punkterna 1, 7 och 8. Föredragandena yttra därvid följande.

B. Sociala verk och inrättningar.

[1.] **Yrkesinspektionen: Avlöningar.** Den 5 maj 1944 fastställde Kungl. Maj:t avlöningsstat för yrkesinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45. Staten upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal å 129 000 kronor.

I skrivelse den 26 februari 1945 har *riksförsäkringsanstalten* hemställt, att sagda anslagspost måtte få överskridas med högst 4 728 kronor, samt till stöd härför anfört följande.

Genom beslut den 17 november 1944 medgav Kungl. Maj:t, på därom av riks-försäkringsanstalten gjord framställning, att en distriktsingenjörsbefattning i lönegraden Eo 20 och två aspirantbefattningar i lönegraden Ex 18 vid yrkesinspektionen, vilka befattningar inrättats från och med den 1 januari 1939 i samband med yrkesinspektionens omorganisation men i besparingssyfte lämnats obesatta sedan ingången av budgetåret 1941/42, finge återbesättas. På grund av ifrågavarande medgivande har berörda distriktsingenjörsbefattning återbesatts från och med den 1 mars 1945. De båda aspirantbefattningarna äro alltjämt vakanta, enär lämpliga sökande icke an-

mält sig. Det är emellertid anstaltens förhoppning, att dessa befattningar skola kunna tillsättas från och med den 1 april 1945.

Vid bestämmandet av avlöningsanslaget till yrkesinspektionen för nu löpande budgetår ha nu nämnda befattningar icke tagits med i beräkningen. Då några besparingar å anslagsposten till avlöningar till yrkesinspektionens icke-ordinarie personal för detta budgetår icke nu kunna beräknas uppstå, nödgas riksförsäkringsanstalten hemställa om förstärkning av ifrågavarande anslagspost med belopp motsvarande nettoavlöningskostnaden för en distriktsingenjör i lönegraden Eo 20 (å I-ort) under fyra månader samt två aspiranter i lönegraden Ex 18 (en å I-ort samt en å G-ort) i tre månader eller (2 136 + 2 592) 4 728 kronor.

*Före-
draganden.*

Sedan riksförsäkringsanstalten i skrivelse den 7 november 1944 framhållit, att ett trängande behov föreläge av förstärkning av yrkesinspektionens arbetskrafter för att inspektionens arbetsuppgifter skulle kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt, medgav Kungl. Maj:t den 17 november 1944 med stöd av ett av fjolårets riksdag lämnat bemyndigande (prop. nr 256, riksd. skr. nr 361), att en vakant distriktsingenjörsbefattning i lönegraden Eo 20 och två likaledes vakanta aspirantbefattningar i lönegraden Ex 18 finge återbesättas. Avlöningskostnaderna för dessa tre befattningar ha nu av riksförsäkringsanstalten för löpande budgetår beräknats till sammanlagt 4 728 kronor. Då någon hänsyn icke tagits till dessa kostnader vid beräkningen av den i yrkesinspektionens avlöningsstat för innevarande budgetår upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal samt ej heller några mot dessa merkostnader svarande besparingar beräknas komma att uppstå å posten, erfordras uppenbarligen en förstärkning av densamma. Det belopp, varmed överskridande behöver ske, torde i anslutning till anstaltens beräkningar kunna uppskattas till 4 700 kronor. Jag får därför tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas att överskrida posten med högst sagda belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för yrkesinspektionen upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 4 700 kronor.

[2.] **80 a. Bidrag till allmänna barnhuset.** För budgetåren 1940/41—1943/44 har riksdagen till bidrag till allmänna barnhuset anvisat anslag å respektive 93 000, 180 000, 250 000 och 283 000 kronor. Anslagen, som anvisats å tilläggsstat, ha avsetts för täckande av den brist i barnhusets stat, som beräknats uppkomma under respektive budgetår.

I skrivelser den 9 augusti och den 11 december 1944 har *direktionen över allmänna barnhuset* gjort framställning om anvisande av medel för täckande av den brist i barnhusets stat, som beräknats uppkomma för budgetåret 1944/45. Direktionen erinrar till en början om behandlingen av motsvarande framställningar för tidigare år och anför därvid i huvudsak följande.

Kungl. Maj:ts proposition nr 240 till 1941 års riksdag om anvisande av bidrag till allmänna barnhuset var närmast föranledd av en framställning från

barnhusets direktion den 22 juli 1940. Direktionen erinrade däri om att det enligt § 39 barnhusets reglemente (nr 402 år 1930) ålåg direktionen att vid förvaltningen tillse, att barnhuset förbleve i oförminskat åtnjutande av alla dess tillhörigheter. Utgifterna beräknades emellertid uppgå till ett belopp som skulle medföra kapitalminskning. Därest Kungl. Maj:t icke ställde medel till förfogande för täckande av denna kapitalbrist eller ock förklarade bestämmelsen i § 39 reglementet ej utgöra hinder för direktionen att fullfölja sin verksamhet enligt uppgjord stat, måste direktionen vid beviljandet av understöd skära ned utgifterna, så att kapitalbrist utebleve. Denna sista utväg skulle emellertid innebära ett raserande av den organisation, som barnhuset kommunerna till tjänst genom sin understödjande verksamhet skapat eller byggt ut. Därest bidragen till de understödda barnhemmen runt om i landet skures ned med sådant belopp, som erfordrades för undvikande av kapitalförlust för barnhuset, skulle den dagavgift, som uttoges av kommunerna för vård av barn, stiga till ett sådant belopp, att kommunerna till barnavårdens skada ej anlidade barnhemmen.

Enahanda skäl hade av direktionen anförts vid framställningar om anslag för budgetåren 1941/42, 1942/43 och 1943/44

Socialstyrelsen hade tillstyrkt direktionens framställning och framhållit, att barnhusets kapital hotades av en allvarlig minskning, därest icke kraftigt stöd erhöles från statens sida. En sådan minskning av de medel, som stode till barnhusets förfogande, borde icke ske, att därigenom barnhemsverksamheten i länen komme att minskas. Otvivelaktigt vore det av stort värde för samhället, att barnhusets kapitaltillgångar bibehölles, så att de för framtiden kunde användas för sådan banbrytande verksamhet på barnavårdens område, som icke kunde anordnas och utprövas på bekostnad av allmänna medel. Styrelsen hade funnit denna synpunkt böra vara avgörande vid anslagsfrågans prövning samt tillstyrkt, att statsmedel anvisades till täckande av uppkommande underskott.

Föredragande departementschefen hade i propositionen nr 240/1941 uttalat bland annat, att det icke vore tillrådligt att ens delvis täcka den då uppkomna bristen genom att taga kapitaltillgångarna i anspråk, samt förordat, att bristen helt täcktes av statsmedel.

Direktionen har härefter framlagt beräkningar rörande storleken av den brist i barnhusets räkenskaper, som kunde antagas uppkomma för verksamhetsåret 1944/45. I denna del har direktionen uttalat i huvudsak följande.

Barnhusets kapital — om man undantog den del därav, som vore bunden i fonder för vissa särskilda ändamål eller avsatts för fastigheternas räkning — hade den 30 juni 1944 uppgått till i runt tal 10 200 000 kronor. Avkastningen därav beräknades för budgetåret 1944/45 till 379 550 kronor, motsvarande en medelränta av 3,72 procent. En jämförelse med 1943/44 års avkastning, som utgjort 373 550 kronor, visade en inkomstökning av 6 000 kronor, vilken huvudsakligen berodde på en förmånlig placering av ett lån.

Barnavårdsförbundens behov av understöd från barnhuset till upptagningshem och fosterhemsförmedling hade under åren stigit avsevärt. Till belysande därav kunde framhållas, att barnavårdsförbundens äskanden slutat på i runt tal för 1940 520 000 kronor, för 1941 576 000 kronor, för 1942 613 000 kronor, för 1943 639 000 kronor, för 1944 661 000 kronor och för 1945 696 000 kronor. De sålunda begärda beloppen hade av barnhuset måst nedskäras för 1940 till 461 000 kronor, för 1941 till 483 000 kronor,

för 1942 till 530 000 kronor, för 1943 till 554 000 kronor, för 1944 till 590 000 kronor och för 1945 till 576 000 kronor.

Barnhusets utgifter för egna barnhem, kvarvarande barnhusbarn, administration, pensioner och diverse hade för 1944/45 kunnat beräknas till 5 700 kronor lägre belopp än för föregående budgetår eller till 202 300 kronor.

Såsom nämnts hade under kalenderåret 1944 till understödsverksamhet beräknats åtgå 590 000 kronor och under kalenderåret 1945 576 000 kronor. Utgifterna för budgetåret 1944/45 torde kunna uppskattas till hälften av anslagsbehoven för de båda kalenderåren 1944 och 1945 eller till 583 000 kronor. Tillsammans med övriga i 1944/45 års stat beräknade utgifter, upptagna till 202 300 kronor, bleve hela summan av utgifterna för budgetåret 785 300 kronor. Såsom ordinarie inkomster hade i staten för budgetåret 1944/45 upptagits omförmälda kapitalavkastning å 379 550 kronor och dessutom ordinarie statsbidrag å 111 450 kronor eller tillsammans 491 000 kronor och återstode då att täcka (785 300 — 491 000) 294 300 kronor.

Under förklaring att å det särskilda anslag av 283 000 kronor, som ställts till barnhusets förfogande för budgetåret 1943/44, uppkommit en behållning av 28 297 kronor 37 öre har direktionen hemställt, dels att nämnda behållning måtte få användas för täckande av bristen i barnhusets stat för budgetåret 1944/45, dels ock att för täckande av sagda brist därutöver måtte anvisas ett anslag av 266 000 kronor.

Socialstyrelsen har i avgivet utlåtande tillstyrkt direktionens framställning.

*Departements-
chefen.*

Av den lämnade redogörelsen framgår, att man har att räkna med att allmänna barnhusets utgifter under budgetåret 1944/45 skola komma att avsevärt överstiga dess inkomster för samma budgetår. Den uppkommande bristen kan uppskattas till 294 300 kronor. De skäl, som tidigare anförts till stöd för att staten borde täcka uppkommande underskott i allmänna barnhusets verksamhet, äga alltjämt giltighet. Jag tillstyrker därför, att för täckande av nämnda underskott i första hand må tagas i anspråk den behållning å 28 300 kronor, som uppkommit å det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget. För täckande av underskottet i övrigt torde å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår böra under rubriken Bidrag till allmänna barnhuset anvisas ett obetecknat anslag å 266 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till allmänna barnhuset* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av kronor 266 000.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

[3.] **Medicinalstyrelsen: Avlöningar.** Den i gällande avlöningsstat för medicinalstyrelsen upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal är fastställd till 269 300 kronor.

I skrivelse den 16 februari 1945 har *medicinalstyrelsen* anmält, att det belopp, varmed posten upptagits, icke komme att förslå till täckande av erforderliga utgifter under posten. Styrelsen uppger, att belastningen å posten den 31 december 1944 utgjort 163 920 kronor. För återstående hälft av budgetåret kunde med bibehållande av den personal, som styrelsen efter noggrann prövning funnit nödvändig för göromålen behöriga gång, utgifterna under denna anslagspost icke begränsas till lägre belopp än 163 021 kronor, vilket skulle innebära, att vid budgetårets slut posten komme att överskridas med $(163\ 920 + 163\ 021 - 269\ 300)$ 57 641 eller i runt tal 57 500 kronor.

Det väntade överskridandet hade sin grund i skilda omständigheter, som i stort sett kunde hänföras till tre grupper, nämligen *dels* av Kungl. Maj:t anbefallda eller eljest ofrånkomliga större utredningsuppdrag, *dels* den snabbt fortgående utvecklingen av hälso- och sjukvårdsväsendet som medfört att medicinalstyrelsens arbetskrafter numera vore otillräckliga för att bemästra den löpande arbetsbördan, *dels ock* vissa tillfälliga förhållanden, vilka medfört en icke förutsedd belastning av icke-ordinarieposten.

I fråga om de utredningsuppdrag, som nödvändiggjort anställande av särskild arbetskraft, erinrar medicinalstyrelsen till en början om att byråinspektören för sjuksköterskeärenden, efter medgivande av Kungl. Maj:t, erhållit två biträden att medverka vid utredningar rörande *dels* frågan om en kombinerad barnmorske- och sjuksköterskeutbildning, *dels* möjligheterna att bereda sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka förbättrad utbildning, *dels ock* frågan om lämpliga åtgärder för avhjälpande av sjuksköterskebristen. Till dessa biträden utginge ersättning med 350 respektive 570 kronor i månaden. Kostnaderna för tillfällig arbetskraft för ifrågavarande utredningar kunde beräknas komma att under budgetåret 1944/45 uppgå till $[6 \times (350 + 570)]$ 5 520 kronor.

Vidare omnämner medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t, som i proposition nr 223/1944 framlagt förslag angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet, uppdragit åt styrelsen att verkställa viss fortsatt utredning rörande rättsmedicinalväsendets organisation och att i samband därmed inleda vissa förhandlingar med Göteborgs stad angående en ifrågasatt rättsläkarstation i staden ävensom att avgiva vissa förslag, avseende statens rättsläkarstation i Stockholm. Sedan det visat sig, att den medlem av styrelsens vetenskapliga råd, som anförtrötts ifrågavarande utredningsuppdrag, för fullgörande av uppdraget vore i behov av juridiskt biträde, hade styrelsen förordnat en av sina äldre amanuenser att på halvtid tjänstgöra som sekreterare vid utredningen. För att inom skälig tid kunna slutföra den omfattande utredningen hade det emellertid blivit nödvändigt för styrelsen att anmoda ifrågavarande ama-

nuens, som icke helt kunnat befrias från sina vanliga arbetsuppgifter, att mot övertidsersättning fullgöra det utredningsarbete, som icke kunde medhinnas på fastställd arbetstid. Övertidsersättningen kunde uppskattas till 185 kronor i månaden. Till en halvtidsanställd vikarie för den som sekreterare tjänstgörande amanuensen utginge ett arvode av 225 kronor i månaden. Då utredningen beräknades taga en tid av åtta månader, räknade styrelsen med att densamma komme att förorsaka en merbelastning å styrelsens icke-ordinariepost av $[8 \times (185 + 225)]$ 3 280 kronor

Medicinalstyrelsen erinrar tillika om att Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att verkställa viss utredning rörande den öppna vården vid sjukhus, som drivas av landsting eller kommun. Enligt särskilda medgivanden av Kungl. Maj:t hade styrelsen i anledning av detta uppdrag under budgetåret 1944/45 tillfälligt anställt en amanuens och ett skrivbiträde. Avlöningarna åt dessa tillfälliga befattningshavare beräknar styrelsen till 5 400 respektive 2 850 kronor. Styrelsen hade vidare erhållit tillstånd att för ifrågakarande utredning tillfälligt anställa en statistiker och erforderlig kvinnlig arbetskraft för visst förberedande statistiskt arbete. Arvodet för statistikern kunde beräknas till 1 500 kronor samt för sistnämnda kvinnliga arbetskraft till sammanlagt likaledes 1 500 kronor. För att snarast möjligt kunna färdigställa utredningen, som kommit att få stor omfattning, hade styrelsen funnit det nödvändigt att härutöver under våren 1945 anställa en biträdande sekreterare åt utredningsmännen. Sekreteraren, vilken erhållit tjänsteställning som tillfällig amanuens, hade tillerkänts ett månadsarvode av 450 kronor, varför kostnaderna för avlöning åt denna befattningshavare beräknades till 2 700 kronor. Sammanlagt beräknas alltså utredningen rörande den öppna sjukhusvården under budgetåret 1944/45 komma att medföra en merbelastning å icke-ordinarieposten av $(5\,400 + 2\,850 + 1\,500 + 1\,500 + 2\,700)$ 13 950 kronor.

Medicinalstyrelsen framhåller, att styrelsen fått sig anförtrodda ytterligare, större utredningsuppdrag men att endast de hittills omnämnda utredningarna nödvändiggjort anställande av särskild personal. Enligt styrelsens här återgivna beräkningar skulle det av de sistnämnda utredningarna föranledda ytterligare medelsbehovet uppgå till sammanlagt $(5\,520 + 3\,280 + 13\,950)$ 22 750 kronor.

Till belysande av den fortgående utvecklingen av hälso- och sjukvårdsväsendet, vilket medfört krav på ökade arbetskrafter för de löpande arbetsuppgifterna, erinrar styrelsen i första hand om att kastsjukebekämpandet enligt beslut av 1943 års riksdag omorganiserats från och med den 1 januari 1944. I samband därmed hade en extra ordinarie konsulent och ett extra ordinarie kanslibiträde överflyttats från statens veterinärmedicinska anstalt till medicinalstyrelsen. Såsom framginge av propositionen nr 212/1943 hade man vid fastställandet av den ändrade organisationen räknat med att till kastsjukebekämpandet under budgetåret 1943/44 skulle anslutas 35 000 djur. Anslutningen hade emellertid mångdubbelt överskridit den beräknade; hösten 1944 hade den uppgått till omkring 1 000 000 djur, vilken

siffrorna snabbt fortsatte att stiga. Det vore uppenbart, att kastsjukekonsulenterna och det hos honom arbetande kanslibiträdet icke kunnat medhinna de arbetsuppgifter, vilka följt av denna överväldigande anslutning. På grund härav hade Kungl. Maj:t förklarat hinder icke möta för medicinalstyrelsen att under budgetåret 1944/45 tillfälligtvis anställa en veterinär och ett kontorsbiträde å styrelsens kastsjukeavdelning. Arvodet till nämnda båda befattningshavare beräknades under budgetåret uppgå till 10 020 respektive 2 700 kronor eller således tillhoppa 12 720 kronor.

Medicinalstyrelsen framhåller vidare, att de av 1944 års riksdag beslutade ändringarna beträffande den förebyggande mödra- och barnavården tillfört medicinalstyrelsen nya arbetsuppgifter av avsevärd räckvidd. För att arbetet å styrelsens snabbt växande avdelning för mödra- och barnavård skulle kunna medhinnas hade Kungl. Maj:t förklarat hinder icke möta för medicinalstyrelsen att under budgetåret 1944/45 tillfälligtvis anställa ett skrivbiträde å sagda avdelning. Arvodet till detta biträde beräknades komma att uppgå till $(6 \times 225 + 6 \times 250)$ 2 850 kronor.

Härefter har medicinalstyrelsen övergått till att behandla av hälso- och sjukvårdsväsendets utveckling föranlett behov av personalförstärkning å styrelsens kameralbyrå samt anfört i huvudsak följande.

Den avdelning inom medicinalstyrelsen, som genom den fortgående utvecklingen av hälso- och sjukvårdsväsendet drabbats av den största arbetsökningen, vore kameralbyrån och särskilt chefen för denna byrå. Det hade länge stått klart för styrelsen, att denna befattningshavare haft en mer än skäligt betungande arbetsbörda. Under de senaste åren hade ett stort antal nya grupper av utbetalningsärenden tillförts kameralbyrån. Styrelsens kapitalkonto hade från budgetåret 1939/40 till budgetåret 1943/44 ökat från ungefär 136 miljoner kronor till något mer än 179 miljoner kronor eller sålunda med i runt tal 43 miljoner kronor. Sistnämnda summa torde överstiga omslutningen för ett flertal, om icke rentav flertalet övriga huvudförvaltningar inom allmänna civilförvaltningen. Redan ansvällningen av de kamerala arbetsuppgifterna syntes påkalla en förstärkning av byråns ledning.

Det mest krävande för kameralbyråchefen, som vore styrelsens ende juridiskt utbildade ledamot och tillika styrelsens ombudsman, vore emellertid icke de kamerala göromålen utan de juridiska arbetsuppgifterna, arbetet å medicinalstyrelsen anförtrodda utredningar samt den allmänt administrativa konsultationsverksamheten. Omfattningen av ifrågasvarande byråchefens arbete med juridiska ärenden och utredningsuppdrag vore numera så stor, att det vore fullt motiverat att inrätta en särskild byråchefstjänst för handläggning av dylika ärenden. Även konsultationsverksamheten vore synnerligen omfattande med, enligt en mycket låg uppskattning, omkring 6 600 ärenden om året och krävde i och för sig helt sin man.

I syfte att i viss mån underlätta kameralbyråchefens arbete med beredskapsärenden hade 1943 års riksdag på framställning av Kungl. Maj:t anvisat 3 000 kronor å styrelsens beredskapsanslag till arvode åt ett juridiskt biträde åt kameralbyråchefen, men denna åtgärd hade visat sig vara icke tillnärmelsevis tillräcklig för att åstadkomma erforderlig avlastning. Följden hade blivit både en försening med avgörandet av åtskilliga ärenden samt risk för att gransknings- och utredningsarbetet icke kommit att fullgöras med tillbörlig omtanke och noggrannhet. Medicinalstyrelsen funne det på grund härav icke

längre försvarbart, att den nuvarande organisationen av kameralbyrån ens provisoriskt bibehölles.

Att styrelsen icke tidigare påkallat åtgärder för avhjälpande av nu berörda brist i sin organisation sammanhängande med att styrelsen i det längsta hoppats, att medicinalstyrelseutredningens förslag till omorganisation av styrelsen skulle framläggas i sådan tid, att det kunde föreläggas 1945 års riksdag. Sedan styrelsen under hand inhämtat, att så icke bleve fallet, hade styrelsen funnit det ofrånkomligt att ofördröjligen vidtaga åtgärder för att de kamerala, juridiska och allmänt administrativa synpunkterna skulle kunna på tillfredsställande sätt tillgodoses i styrelsens arbete.

Vid övervägandet av olika åtgärder med sådan syftning hade medicinalstyrelsen utgått från att åtgärderna borde giva provisorisk karaktär, så att de kunde anpassas till medicinalstyrelseutredningens kommande organisationsförslag. Bland annat av denna anledning hade styrelsen avstått från att påkalla en dubbling av kameralbyråchefstjänsten. I stället hade styrelsen förordnat en ordinarie tjänsteman utom styrelsen att under tiden 1 januari—30 juni 1945 tillfälligt tjänstgöra som extra föredragande å kameralbyrån. Till denne befattningshavare utginge arvode och övriga avlöningsförmåner motsvarande dem, som tillkomme tjänsteman i lönegrad Eo 26, dock med det för befattningshavarens ordinarie tjänst fastställda pensionsavdraget. Det sålunda bestämda månadsarvodet uppginge till omkring 1 000 kronor. För avlöande av ifrågavarande befattningshavare under innevarande budgetår krävdes således omkring 6 000 kronor.

Styrelsen hade vidare ansett det ofrånkomligt att för tiden 1 mars—30 juni 1945 tillfälligt inrätta en tjänst såsom extra ordinarie kansliskrivare å kameralbyrån vars innehavare skulle ha till huvudsaklig uppgift att sammanställa meriter för sökande till sjukhusläkartjänster samt självständigt redigera förteckningarna över läkare, veterinärer och tandläkare ävensom utföra visst annat styrelsen åliggande matrikelarbete. Arvodet för densamma hade bestämts att utgå med belopp, motsvarande dels avlöning till extra ordinarie tjänsteman i lönegrad 7 med placering i löneklass 6, dels ock vikariatsättning till tjänsteman i lönegrad 7, som uppehåller tjänst i lönegrad 11. Det arbete, som denna kansliskrivare skulle utföra hade hittills måst antingen utföras på övertid eller också mer eller mindre fullständigt eftersättas. Styrelsen hade funnit det för statsverket billigare att låta arbetet utföras på tjänstetid av en befattningshavare i kansliskrivares tjänsteställning än att såsom hittills låta detsamma utföras som övertidsarbete, delvis av befattningshavare i högre löneställning. Lön och vikariatsättning till ifrågavarande befattningshavare kunde beräknas till 293 kronor för månad och sålunda 1 465 kronor för innevarande budgetår.

Behovet av kameralbyråns förstärkning med de nu nämnda befattningshavarna finge antagas komma att kvarstå även under budgetåret 1945/46.

Enligt medicinalstyrelsens beräkningar skulle sålunda den av de löpande arbetsuppgifterna föranledda merbelastningen å icke-ordinarieposten uppgå till sammanlagt (12 720 + 2 850 + 6 000 + 1 465) 23 035 kronor.

Såsom inledningsvis anförts har medicinalstyrelsen meddelat, att jämväl vissa tillfälliga omständigheter föranlett en icke förutsedd belastning av ifrågavarande anslagspost. I detta hänseende erinrar styrelsen om att Kungl. Maj:t genom särskilda beslut förordnat dels viss förste stadsläkare att under juli och augusti 1944 uppehålla en vakant byråchefsbefattning hos styrelsen, dels ock viss förste läkare vid statens sinnessjukhus att

under tiden 1 februari—30 juni 1945 uppehålla befattningen som biträdande föredragande för rättspsykiatriska ärenden hos styrelsen. De enligt nämnda beslut till dessa befattningshavare utgående ersättningsbeloppen kunde beräknas till sammanlagt 8 656 kronor. Styrelsen hade vidare nödgats att mot ett månadsarvode av 450 kronor anställa en amanuens såsom ersättare för en av styrelsens ordinarie befattningshavare i lönegrad A 24, vilken för fullgörande av kommittéuppdrag beräknades komma att under budgetåret vara tjänstledig sammanlagt minst fyra månader. Den härav föranledda merbelastningen å icke-ordinarieposten kunde således uppskattas till (4×450) 1 800 kronor. Styrelsen framhåller, att de nu nämnda ersättningsbeloppen, tillhopa $(8\ 656 + 1\ 800)$ 10 456 kronor, kompenseras av besparing på ungefär motsvarande belopp å anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän samt till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Slutligen uppger styrelsen, att statsmakernas beslut om provisoriskt lönetillägg och tillfälligt barnbidrag föranlett styrelsen att höja de till vissa lägre befattningshavare hos styrelsen utgående arvodena, vilket för budgetåret 1944/45 komme att medföra en merutgift av 1 400 kronor.

Nu berörda omständigheter kunde sålunda beräknas föranledda utgifter om tillhopa $(10\ 456 + 1\ 400)$ 11 856 kronor å icke-ordinarieposten.

Kostnaderna under budgetåret 1944/45 för samtliga de särskilda utgiftsändamål, för vilka här redogjorts och för vilka medel icke beräknats vid fastställandet av medicinalstyrelsens anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har styrelsen sålunda uppskattat till sammanlagt $(22\ 750 + 23\ 035 + 11\ 856)$ 57 641 kronor eller i avrundat tal 57 500 kronor. Styrelsen finner det med hänsyn till att övertidsarbete måst i avsevärd omfattning beordras och ersättas av styrelsen uteslutet att göra besparingar på icke-ordinarieposten på andra håll, varför styrelsen ser sig nödsakad att begära en förstärkning av posten med 57 500 kronor. Styrelsen tillägger, att nämnda belopp beräknats med så smal marginal, att oförutsedda omständigheter såsom tjänstledighet för militärtjänstgöring eller havandeskap kunde göra det nödvändigt för styrelsen att framdeles hemställa om ytterligare förstärkning av anslagsposten.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer styrelsen *dels* att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1944/45 målte anvisas ett belopp av 57 500 kronor till förstärkning av den i avlöningsstaten för medicinalstyrelsen uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *dels ock* att för budgetåret 1945/46 under motsvarande anslagspost måtte — utöver vad styrelsen tidigare begärt — beräknas medel för anställande av en extra föredragande och en kansliskrivare med avlöning enligt lönegrad Eo 26 respektive Eo 11.

I utlåtande den 26 februari 1945 har *statskontoret*, med hänsyn till vad i ärendet anförts, ansett sig icke böra framställa någon erinran mot bifall till medicinalstyrelsens framställning. Ämbetsverket har dock erinrat om att frå-

gan om handhavandet av bestyren med förande av matriklar och andra anteckningar rörande läkare m. m. varit föremål för prövning vid 1939 års riksdag, varvid ansetts, att en kanslibiträdesbefattning vore tillräcklig för dessa göromål.

*Departements-
chefen.*

Såsom medicinalstyrelsens framställning närmare utvisar, torde ett betydande överskridande av medicinalstyrelsens anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som för innevarande budgetår är upptagen med 269 300 kronor, icke kunna undvikas. Orsakerna härtill äro huvudsakligen att tillskriva dels vissa större utredningsuppdrag, som anförtratts åt styrelsen, dels den snabbt fortskridande utvecklingen av hälso- och sjukvården, som medfört ökat behov av personal för de löpande göromålen, dels ock vissa tillfälliga omständigheter, som icke kunnat förutses vid anslagspostens beräkning. I likhet med statskontoret har jag med hänsyn till dessa förhållanden ansett mig böra godtaga styrelsens framställning om förstärkning av anslagsposten.

Vad särskilt angår den av statskontoret berörda frågan om handhavandet av matrikelföringen m. m. beträffande läkare och andra befattningshavargrupper, som sortera under styrelsen, vill jag framhålla, att erfarenheten visat, att hithörande bestyr icke kunnat på ett tillfredsställande sätt handhas av en befattningshavare i kanslibiträdes tjänsteställning. Särskilt gäller detta sammanställandet av erforderliga meritförteckningar för handläggning av befordringsärenden, för vilken uppgift kräves fortlöpande erfarenhet och god omdömesförmåga. Jag anser mig därför icke böra rikta annan erinran mot styrelsens framställning i detta avseende än att frågan om inrättande av en e. o. befattning för detta ändamål, i betraktande av bland annat ärendets tidigare handläggning, bort underställas Kungl. Maj:ts prövning, innan beslut i ärendet fattats.

Då av skäl, som medicinalstyrelsen anført, några mot de nytillkommande utgifterna svarande besparingar under ifrågavarande anslagspost icke synas vara att förvänta, förordar jag, att riksdagens medgivande inhämtas till ett överskridande av posten med det av styrelsen beräknade beloppet, 57 500 kronor.

Till styrelsens framställning om beräkning av ökade medel under förevarande anslagspost för nästa budgetår återkommer jag i annat sammanhang.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för medicinalstyrelsen upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 57 500 kronor.

D. Överståthållarämbetet och landsstaten.

[4.] **Överståthållarämbetet: Avlöningar.** Den 5 maj 1944 fastställde Kungl. Maj:t av riksdagen godkänd avlöningsstat för överståthållarämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45. Denna stat upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 101 500 kronor.

Sedan riksdagen i skrivelse den 12 juli 1944, nr 472, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till civilförsvaret för budgetåret 1944/45 anmält, bland annat, att riksdagen medgivit, att sagda anslagspost finge för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 10 500 kronor, har Kungl. Maj:t den 15 juli 1944 föreskrivit, att anslagsposten må för budgetåret 1944/45 överskridas med det belopp som erfordras för bestridande av avlöningskostnaden för civilförsvarsdirektören.

I skrivelse den 21 februari 1945 har *överståthållarämbetet* hemställt, att ytterligare ett belopp av 18 100 kronor måtte ställas till ämbetets disposition för avlöningar till icke-ordinarie personal. Ämbetet upplyser, att utgifterna under ifrågavarande anslagspost för tiden juli 1944—januari 1945 utgjort 71 600 kronor och för återstående delen av innevarande budgetår beräknades till 52 500 kronor. Då den beräknade belastningen å anslagsposten sålunda uppginge till 124 100 kronor och till överståthållarämbetets förfogande för ändamålet ställts dels det belopp, varmed anslagsposten finnes upptagen i avlöningsstaten — 101 500 kronor — och dels ett belopp motsvarande avlöningskostnaden för civilförsvarsdirektören — 4 500 kronor — föreläge behov av ytterligare 18 100 kronor för avlöning av den icke-ordinarie personalen vid ämbetet. Av sistnämnda belopp hänförde sig 11 000 kronor till den personal, som under rådande civilförsvarsberedskap må finnas anställd å ämbetets försvarsavdelning och för vars avlönande medel icke tidigare beräknats, samt 7 100 kronor till vikarier å tjänster, vilkas innehavare beviljats tjänstledighet för barnsörd eller militärberedskapstjänstgöring.

Vad överståthållarämbetet anfört till stöd för framställningen om medgi- *Departements-*
vande att ytterligare överskrida ifrågavarande anslagspost föranleder ingen *chefen.*
erinran från min sida. Ehuru Kungl. Maj:t torde äga befogenhet att medgiva överskridande av icke-ordinarieposten i den mån så föranledes av tjänstledighet på grund av militärtjänstgöring m. m., synes riksdagens bemyndigande böra inhämtas att överskrida förevarande post med det av överståthållarämbetet äskade beloppet, i den mån detta icke hänför sig till civilförsvarsdirektörens avlöning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för överståthållarämbetet upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med — utöver jämlikt riksdagens skrivelse den 12 juli 1944, nr 472, medgivet belopp — högst 18 100 kronor.

[5.] **Länsstyrelserna: Avlöningar.** Den 5 maj 1944 fastställde Kungl. Maj:t av riksdagen godkänd avlöningsstat för länsstyrelserna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45. Staten upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 4 065 000 kronor.

Den 30 juni 1944 fördelade Kungl. Maj:t nämnda belopp mellan de olika länsstyrelserna, därvid landskanslierna, landskontoren utom taxeringsavdelningarna samt taxeringsavdelningarna sammanlagt erhöles respektive 1 065 500, 1 156 000 och 1 843 500 kronor. Samtidigt föreskrev Kungl. Maj:t, att de utgifter, som under budgetåret 1944/45 kunde komma att göras med stöd av de av Kungl. Maj:t i beslut den 1 september 1939 och i 16 § kungörelsen den 24 september 1943 (nr 708) givna bemyndigandena att anställa tillfälliga befattningshavare vid länsstyrelserna, skulle tills vidare redovisas under särskild rubrik under anslagsposten. Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles meddela beslut om sättet för täckande av utgifter, som sålunda orsakades av ifrågavarande personalförstärkning.

Sedan riksdagen i skrivelse den 12 juli 1944, nr 472, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till civilförsvaret för budgetåret 1944/45 anmält, bland annat, att riksdagen medgivit, att sagda anslagspost finge för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 234 000 kronor, har Kungl. Maj:t den 15 juli 1944 föreskrivit, att anslagsposten må för budgetåret 1944/45 överskridas med det belopp, som erfordras för bestridande av avlöningskostnaderna för civilförsvarsdirektörerna.

Den 22 januari 1945 hava länsstyrelserna anmodats att till socialdepartementet inkomma med dels uppgift angående utgifterna under tiden 1 juli 1944—31 januari 1945 från ifrågavarande anslagspost och dels en beräkning av de belopp, som med iakttagande av all möjlig sparsamhet ansåges komma att för återstående del av budgetåret åtgå till de med anslagsposten avsedda ändamålen.

Med särskilda skrivelser hava *länsstyrelserna* i anledning härav överlämnat begärda uppgifter och beräkningar. En sammanställning av de inkomna uppgifterna ger vid handen, att — med bortseende från utgifterna för avlöning av de med stöd av förenämnda bemyndiganden anställda tillfälliga befattningshavarna men med inräknande av utbetald övertidsersättning — för avlöning av icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna för tiden 1 juli 1944—31 januari 1945 utanordnats sammanlagt 2 636 700 kronor, varav 705 500 kronor komma på landskanslierna, 733 600 kronor på landskontoren utom taxeringsavdelningarna och 1 197 600 kronor på taxeringsavdelningarna. Det av rådande krisförhållanden påkallade anställandet av tillfälliga befattningshavare vid länsstyrelserna har under samma tidrymd medfört en ytterligare total utgift av 363 700 kronor. Detta belopp fördelar sig med 269 000 kronor på landskanslierna och 94 700 kronor på landskontoren.

Vidare hava länsstyrelserna beräknat kostnaderna för avlöning och övertidsersättning åt för mera ordinära uppgifter avsedd personal under tiden 1 februari—30 juni 1945 till sammanlagt 1 951 900 kronor, varav 549 400

kronor för landskanslierna, 550 100 kronor för landskontoren utom taxeringsavdelningarna och 852 400 kronor för taxeringsavdelningarna. Vad slutligen angår den s. k. krispersonalen beräkna länsstyrelserna de sammanlagda kostnaderna för denna personal under sistnämnda tid till 311 400 kronor, av vilket belopp 232 000 kronor falla på landskanslierna och 79 400 kronor på landskontoren.

Alltsedan krigsutbrottet ha stora krav ställts på länsstyrelserna dels i samband med den administrativa försvarsberedskapen, dels ock på grund av den väsentliga stegring, som ägt rum i länsstyrelsernas mera ordinära arbetsuppgifter. Som följd härav har en betydande utökning av länsstyrelsernas icke-ordinarie arbetskrafter måst företagas. Även om den i avlöningsstaterna för länsstyrelserna upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal gjorts till föremål för höjning, har dock för varje budgetår under kriget ytterligare förstärkning av dessa anslagsmedel under budgetårets senare del visat sig erforderlig. De anförda siffrorna giva vid handen, att så är fallet även för innevarande budgetår. *Departementets
chefen.*

Kostnaderna för avlöning av den icke-ordinarie personalen för de mera ordinära arbetsuppgifterna ha under innevarande budgetår intill den 1 februari 1945 uppgått till 2 636 700 kronor. Krispersonalens avlöning har samtidigt dragit en kostnad av 363 700 kronor.

Länsstyrelserna beräkna medelsbehovet för avlöningar under tiden 1 februari—30 juni 1945 åt den för mera stadigvarande uppgifter avsedda icke-ordinarie personalen till 1 951 900 kronor och åt den tillfälligt anställda krispersonalen till 311 400 kronor. Mot dessa beräkningar synes intet vara att erinra.

Ifrågavarande anslagspost är i gällande avlöningsstat upptagen till 4 065 000 kronor. Riksdagen har tidigare medgivit, att anslagsposten må för budgetåret 1944/45 överskridas med kostnaderna för avlöning av civilförsvarsdirektörerna, dock högst 234 000 kronor. Enligt här gjorda kalkyler uppgår medelsbehovet till $(2\,636\,700 + 363\,700 + 1\,951\,900 + 311\,400) = 5\,263\,700$ kronor, varav 175 000 kronor avse avlöning å de först från och med den 1 oktober 1944 tillsatta tjänsterna som civilförsvarsdirektör. Med hänsyn härtill är att räkna med att posten måste överskridas med ytterligare $(5\,263\,700 - 4\,065\,000 - 175\,000) = 1\,023\,700$ kronor, eller i avrundat tal 1 025 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för länsstyrelserna upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med — utöver jämlikt riksdagens skrivelse den 12 juli 1944, nr 472, medgivet belopp — högst 1 025 000 kronor.

[6.] **Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar.** Den 30 juni 1944 har Kungl. Maj:t fastställt av riksdagen godkänd avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45. Staten upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal å 2 083 000 kronor.

Sagda anslagspost är avsedd för avlöande av dels extra ordinarie tjänstemän — landsfiskalsassistenter och extra ordinarie skrivbiträden — dels landsfiskalsaspiranter, som antagits till extra tjänstemän, dels ock sådana tillfälliga befattningshavare och andra tillfälliga arbetsbiträden i landsfiskalsdistrikten, vilka erfordras för fullgörande av mera stadigvarande arbetsuppgifter.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 juni 1941 bestämt antalet extra ordinarie tjänster i de olika landsfiskalsdistrikten och därefter genom särskilda beslut medgivit, att ytterligare sådana tjänster finge inrättas i vissa distrikt.

Den 30 juni 1944 har Kungl. Maj:t anvisat medel till avlöande under budgetåret 1944/45 av omförmäld tillfällig biträdeshjälp i landsfiskalsdistrikten. I samband härmed har Kungl. Maj:t föreskrivit, att de utgifter, som under budgetåret 1944/45 kunde komma att göras med stöd av de av Kungl. Maj:t i beslut den 8 september 1939 och i 16 § kungörelsen den 24 september 1943, nr 708, givna bemyndigandena att förordna behövt antal landsfiskalsassistenter och andra tjänstebiträden hos landsfiskalerna för den s. k. administrativa försvarsberedskapen, skulle tills vidare redovisas under särskild rubrik under ifrågavarande anslagspost. Kungl. Maj:t har förklarat sig framdeles vilja meddela beslut om sättet för täckande av utgifter, som under budgetåret orsakades av ifrågavarande personalförstärkning.

På anmodan hava *länsstyrelserna* inkommit med vissa uppgifter angående utgifterna under anslagsposten till icke-ordinarie personal. En sammanställning av uppgifterna ger vid handen, att utgifterna för avlöning av icke-ordinarie personal, avsedd för fullgörande av stadigvarande arbetsuppgifter, för tiden 1 juli 1944—31 januari 1945 uppgått till 1 236 000 kronor, medan utgifterna för avlöning av personal, som anstälts på grund av rådande krisförhållanden, under samma tid uppgått till 183 800 kronor. Länsstyrelserna hava vidare för tiden 1 februari—30 juni 1945 beräknat kostnaderna för avlöning åt den för mera ordinära uppgifter avsedda personalen till 896 100 kronor och för avlöning åt krispersonalen till 169 200 kronor.

*Departement-
chefen.*

Länsstyrelsernas disposition av ifrågavarande anslagspost har hittills varit på sådant sätt begränsad, att Kungl. Maj:t bestämt antalet icke-ordinarie tjänster i landsfiskalsdistrikten och medgivit, att för de särskilda länen bestämda belopp finge användas för avlöande av tillfälliga befattningshavare och annat tillfälligt arbetsbiträde än s. k. krispersonal. Däremot har icke någon fördelning av det belopp, varmed anslagsposten varit upptagen, skett de olika länen emellan.

I den för budgetåret 1943/44 gällande avlöningsstaten för landsfiskalerna m. fl. var icke-ordinarieposten upptagen till 2 113 000 kronor. Efter därom

av Kungl. Maj:t i propositionen nr 163/1944 (bilaga 3, punkten 8) framlagt förslag medgav riksdagen (skrivelse nr 239, punkten 8), att berörda anslagspost finge för budgetåret 1943/44 överskridas med högst 210 000 kronor. Utgifterna från anslagsposten hava emellertid under budgetåret 1943/44 uppgått till sammanlagt 2 326 660 kronor. För sagda budgetår föreligger således ett av riksdagen icke medgivet överskridande av posten å (2 326 660 — 2 113 000 — 210 000) 3 660 kronor. Anledningen härtill torde vara, att icke beräknade kostnadsökningar uppkommit för anställande av dels vikarier för lönegradsplacerad personal, som beviljats tjänstledighet för militärtjänstgöring, sjukdom eller barnsörd, och dels s. k. krispersonal. Ehuru det ytterligare överskridandet av anslagsposten till en del torde täckas av riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva överskridande av vissa maximerade anslagsposter, har jag likväl velat bringa berörda förhållanden till riksdagens kännedom. För erhållande av bättre kontroll över anslagsposten kommer jag att föreslå Kungl. Maj:t att från och med budgetåret 1945/46 tilldelas varje län visst belopp.

Vad härefter angår budgetåret 1944/45 skulle enligt länsstyrelsernas beräkningar utgifterna för avlöningar till den icke-ordinarie personal hos landsfiskalerna, som erfordras för mera stadigvarande arbetsuppgifter, och till den tillfälligt anställda krispersonalen uppgå till (1 236 000 + 896 100) 2 132 100 kronor respektive (183 800 + 169 200) 353 000 kronor. Mot dessa beräkningar har jag icke något att erinra.

Då ifrågavarande anslagspost i gällande avlöningsstat är upptagen med 2 083 000 kronor och enligt här gjorda beräkningar medelsbehovet för ändamålet skulle komma att uppgå till (2 132 100 + 353 000) 2 485 100 kronor, är det att räkna med att posten måste överskridas med ett belopp, vilket med hänsyn till vad som anförts beträffande budgetåret 1943/44 torde böra bestämmas till högst 410 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för landsfiskalerna m. fl. upptagna anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 410 000 kronor.

E. Polisväsendet.

[7.] **Poliskåren i Boden: Avlöningar.** Den 5 maj 1944 fastställde Kungl. Maj:t av riksdagen godkänd avlöningsstat för poliskåren i Boden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45. Staten upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal å 16 400 kronor.

I skrivelse den 23 februari 1945 har *polischefen i Boden* hemställt, att sagda anslagspost måtte få överskridas med högst 28 000 kronor. Av skrivelsen inhämtas följande.

Under tiden 1 juli 1944—31 januari 1945 ha ett antal ordinarie polismän varit tjänstlediga. Vikarier för dem ha måst förordnas. Dessa förhållanden beräknas kvarstå under återstoden av budgetåret. Polischefen själv är för tiden 1 januari—30 juni 1945 förordnad att uppehålla landsfogdetjänsten i Norrbottens län. Under samma tid bestrides polischefstjänsten av en landsfiskalsassistent. Då berörda tjänstlediga befattningshavare i allmänhet under tjänstledigheten vidkännas C-avdrag å sin lön, kommer en till 18 500 kronor beräknad besparing å anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän att uppstå och det faktiska överskridandet av avlöningsanslaget att stanna vid omkring 9 500 kronor. Detta belopp avser avlöning åt dels två extra konstaplar, med vilka poliskåren tillfälligt utökats för att den på grund av rådande krissituation ökade arbetsbördan skall kunna bemästras och dels vikarier för en ordinarie konstapel, vilken sedan augusti 1944 är sjukledig för lungtuberkulos. Någon utökning av personalstyrkan har icke förekommit under innevarande budgetår. Viss reducering har i stället tidvis förekommit.

Statspolisintendenten har i avgivet yttrande tillstyrkt polischefens framställning och anfört följande.

Enligt upplysning av polischefen har under den gångna delen av budgetåret 1944/45 alltid minst fem ordinarie eller extra ordinarie befattningar uppehållits av vikarier. Två ordinarie befattningshavare äro tjänstlediga för upprätthållande av militära arvodestjänster. En är sedan augusti 1944 sjukledig för lungtuberkulos. Övriga ledigheter bero på militärtjänstgöring och studier vid statens polisskola. Dessa förhållanden beräknas kvarstå även under återstoden av budgetåret. Såsom vikarier tjänstgöra i första hand de vid poliskåren anställda fyra extra ordinarie konstaplarna och i andra hand vid poliskåren tillfälligt anställda extra konstaplar. Härtill kommer att polischefen under tiden 1 januari—30 juni 1945 uppehåller förordnande såsom landsfogde i Norrbottens län. Polischefstjänsten bestrides under denna tid av landsfiskalsassistent. Dessutom måste vikarier anskaffas dels för det vid poliskåren anställda ordinarie kontorsbiträdet, som på grund av havandeskap anhållit om tjänstledighet från början av mars 1945 till budgetårets utgång, och dels för det ordinarie skrivbiträdet, som på grund av sjukdom icke under 1—3 månader kan uppehålla sin tjänst. Under i framställningen angivna tider har poliskåren tillfälligt utökats med i regel två extra konstaplar, vilka anställts på grund av den under rådande krissituation uppkomna ökade arbetsbördan.

Med hänsyn till nämnda ledigheter har polischefen beräknat, att en besparing kan erhållas å anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, uppgående till omkring 18 500 kronor. Då överskridandet av anslagsposten till avlöningar till icke ordinarie personal och till vikariatsersättningar av polischefen uppskattas till högst 28 000 kronor, uppgår således det faktiska överskridandet av avlöningsanslaget till omkring 9 500 kronor. Anslagsmedlen till icke-ordinarie personal voro enligt uppgift från polischefen förbrukade med utgången av november månad 1944. Överskridandet av anslagsposten skulle alltså avse sju månader, under vilken tid beloppet 9 500 kronor skulle avse avlöning åt dels vikarier för ovannämnde konstapel samt kontors- och skrivbiträden dels ock de extra konstaplar, vilka icke tjänstgöra såsom vikarier. Någon begränsning av det belopp å 28 000 kronor, som polischefen begärt för överskridande av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, synes således icke möjlig.

Slutligen har polischefen i skrivelse den 27 februari 1945 anmält, att det av statspolisintendenten angivna behovet av vikarier för kontorsbiträdet och skrivbiträdet vid poliskåren icke varit aktuellt vid tiden för polischefens

förstberörda framställning och att det belopp framställningen avsåge — högst 28 000 kronor — icke innefattade kostnaden för avlöning åt nämnda vikarier. Då denna kostnad beräknades till 2 800 kronor, hemställde polischefen, att anslagsposten måtte få överskridas med sammanlagt högst 30 800 kronor.

Ehuru jag finner det anmärkningsvärt att polischefen i Boden icke funnit anledning att förrän i februari månad anmäla förhållanden, som redan med utgången av november månad medfört överskridande av ifrågavarande anslagspost, vill jag med hänsyn till av polischefen i Boden och statspolisintendenten anförda omständigheter tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas till att ifrågavarande anslagspost överskrides. Då emellertid kostnaderna för vikarierna för kontors- och skrivbiträdena icke torde behöva beräknas till högre belopp än 2 000 kronor, finner jag, att medgivandet bör kunna begränsas till ett belopp av högst 30 000 kronor.

Före-
draganden.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

- att den i avlöningsstaten för poliskåren i Boden upptagna anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 30 000 kronor.

[8.] **Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har den 5 maj 1944 fastställt av riksdagen godkänd avlöningsstat för statens kriminaltekniska anstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45. I staten finnes bland annat upptagen en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 46 100 kronor.

I skrivelse den 20 februari 1945 har *styrelsen för statens kriminaltekniska anstalt* hemställt, att ifrågavarande anslagspost måtte få överskridas med 8 650 kronor, samt till stöd härför anfört följande

I succession efter tre ordinarie kontorsbiträden, vilka förordnats att uppehålla högre icke-ordinarie tjänster, hade för hela budgetåret 1944/45 måst anställas tre extra biträden med en sammanlagd avlöning av 7 690 kronor. Vidare hade anstalten nödgats anlita extra skrivhjälp för en kostnad av 1 050 kronor och för åtta månader anställa ett extra biträde som vikarie för två befattningshavare, vilka beviljats tjänstledighet för barnsbörd. Avlöningen för detta biträde beräknades till 1 400 kronor. Slutligen hade Kungl. Maj:t den 2 februari 1945 medgivit anstalten att, räknat från och med den 1 juli 1944, från anslagsposten utbetala ytterligare 30 kronor för månad till ett extra verkstadsbiträde och ett vaktmästarbiträde. Merkostnaden härför uppginge således till 720 kronor. Då emellertid anslagsposten vore upptagen med en marginal av 2 210 kronor, inskränkte sig det ytterligare medelsbehovet till $(7\,690 + 1\,050 + 1\,400 + 720 - 2\,210)$ 8 650 kronor.

På de skäl anstaltsstyrelsen anfört och med frambållande av att anordningen beträffande de tre ordinarie kontorsbiträdestjänsterna föranleder en icke oväsentlig besparing å anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän tillstyrker jag, att riksdagens medgivande inhämtas till att icke-ordinarieposten överskrides med högst 8 650 kronor.

Före-
draganden.

Kungl. Maj:ts proposition nr 163.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för statens kriminaltekniska anstalt upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 8 650 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.

Bilaga 4.

Egentliga statsutgifter.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Domö, anför.

E. Diverse.

[1.] **Statens brandskola.** Statens brandskolas omkostnadsanslag för budgetåret 1944/45 är anvisat med 25 000 kronor och har förslagsanslags natur. Jämväl skolans avlöningsanslag, som är anvisat med 50 500 kronor, har förslagsanslags natur. Under sistnämnda anslag inrymmes en förslagsvis be-tecknad anslagspost å 36 200 kronor till avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän.

Vid anmälan av statsverkspropositionen till 1944 års riksdag (sjätte huvudtiteln, punkten 59) anförde min företrädare i ämbetet, hurusom erfarenheten visat, att det med hänsyn till växlande förhållanden kunde vara svårt att på förhand exakt beräkna det antal kurser av olika slag, som under ett visst budgetår borde anordnas och på vilket belastningen av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän vore beroende. Det förefölle ur denna synpunkt vara lämpligt, att nämnda post — som dittills varit till be- loppet begränsad — erhöle beteckningen förslagsvis. Vid bifall härtill finge det ankomma på Kungl. Maj:t att för varje budgetår bestämma antalet kurser av skilda slag och det högsta belopp, som av posten finge användas för varje kurs. Föredragande departementschefen uttalade även, att några större förskjutningar i anslagsbelastningen icke syntes vara att förvänta på grund av den ifrågasatta omläggningen av anslagspostens natur.

Departementschefens uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida.

I ett den 29 januari 1945 i annat ärende avgivet utlåtande har *riksbrandinspektören* erinrat om att de brandchefer, vilka tillsatts eller skulle utses enligt den brandlagstiftning, som trätt i kraft den 1 januari 1945, i allmänhet saknade brandutbildning. Med hänsyn till att brandsyn i regel skulle ledas av brandcheferna såsom ordförande i brandsynenämnderna syntes det nödvändigt att jämsides med brandbefälskurser ute i länen anordna ett stort antal kurser för utbildning i brandsyn av landsbygdens brandchefer. Denna sistnämnda utbildning borde avse icke endast nytillsatta brandchefer utan även redan fungerande sådana, som saknade utbildning i fråga om brandsyneförrättningar.

En av riksbrandinspektören företagen överslagsberäkning hade givit vid handen, att omkring 1 500 brandchefer behövde erhålla den föreslagna utbildningen.

Det vore, framhåller riksbrandinspektören, angeläget att utbildningen i brandsyn komme till stånd snarast möjligt och att den bedreves på sådant sätt, att största möjliga antal brandchefer kunde erhålla sådan utbildning redan innevarande år. Med hänsyn härtill och för att kostnaderna skulle hållas så låga som möjligt borde kurserna hållas på olika platser inom varje län. Såsom kursledare borde Svenska brandkårernas riksförbunds brandkonsulenter fungera.

För kursernas hållande beräknades kostnader uppkomma för utarbetande av standardföredrag med skioptikonbilder, litteratur — däri inbegripet kompendier, som varje kursdeltagare borde erhålla — arvoden, traktamenten och resor för föredragshållare m. m. samt dagtraktamenten och resor för kursdeltagarna.

Av nu nämnda kostnader beräknades Svenska brandkårernas riksförbund och Svenska brandskyddsföreningen komma att bestrida utgifterna för föredragshållare m. m. mot att erforderlig litteratur tillhandahölles av staten. Kostnaderna för kursdeltagarna borde lämpligen bestridas av respektive kommuner.

De enligt nu angivna fördelningsgrund på staten belöpande kostnaderna för brandsynekurser för ett antal av omkring 1 200 deltagare — till vilket antal en begränsning under viss numera uppfylld förutsättning ansetts kunna ske — hava av riksbrandinspektören beräknats till 10 kronor per kursdeltagare eller till sammanlagt 12 000 kronor. Den föreslagna utbildningen borde lämpligen ske under överinseende av statens brandskola och erforderliga statsmedel utgå från de för skolan anvisade anslagen.

I utlåtande den 2 februari 1945 har *styrelsen för statens brandskola* i ärendet anfört följande.

Brandskolans rektor har i ärendet på riksbrandinspektörens begäran konfererat med denne.

Brandskolan kan med sin nuvarande personal ej åtaga sig det med kurserna förenade organisationsarbetet. Ur utbildningssynpunkt synes det dock önskvärt, att brandskolan ej står helt utanför dessa kurser. En lämplig form för kontakt synes vara, att tillfälle beredes rektor att taga del av och god-

känna utbildningsplan och litteraturval. För litteratur erforderliga medel kunna distribueras genom brandskolans expedition.

De här avsedda kurserna för brandsyneförrättare omfatta 2 $\frac{1}{2}$ dag och kunna ej jämföras med eller ersätta brandskolans brandchefskurs kategori III, som har en varaktighet av två veckor åtföljd av repetitionskurs på en vecka. Styrelsen för statens brandskola vill därför framhålla, att beviljandet av medel till kurser för brandsyneförrättare ej bör föranleda nedskrivning av de medel, som styrelsen under de närmaste åren kommer att begära för att, jämlikt övergångsbestämmelserna i brandstadgan, före den 1 januari 1948 hinna bibringa landsbygdens brandchefer erforderlig utbildning.

Det är enligt min mening angeläget, att kurser för brandsyneförrättare i *Departementets chefen.* enlighet med riksbrandinspektörens förslag komma till stånd snarast möjligt. Mot den föreslagna fördelningen av kostnaderna eller storleken av på staten belöpande andel härav har jag icke något att i och för sig erinra. Då denna kursverksamhet, på sätt i ärendet ifrågasatts, torde böra bedrivas i visst samarbete med statens brandskola, synes det lämpligt att sistnämnda kostnader bestridas från det för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget till Statens brandskola: Omkostnader. Detta anslag är, såsom förut nämnts, av förslagsanslags natur och kan genom beslut av Kungl. Maj:t överskridas. Med hänsyn till att anslaget icke från början avsetts för verksamhet av här ifrågavarande slag har jag emellertid funnit frågan böra underställas riksdagen.

I detta sammanhang må framhållas, att det på grund av de krav, som den nya brandlagstiftningen ställer på brandbefälet, torde vara önskvärt att under den närmaste tiden något utöka brandskolans direkta kursverksamhet, i den mån skolans personalresurser och omständigheterna i övrigt det tillåta. Härvid torde ett visst överskridande bli erforderligt icke blott av omkostnadsanslaget utan jämväl av brandskolans anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie tjänstemän. Med hänsyn till de uttalanden, som i samband med ändring av denna anslagsposts karaktär gjordes av min företrädare i ämbetet, har jag ansett, att tillfälle bör beredas riksdagen att yttra sig jämväl i detta hänseende.

Det är min avsikt att, därest riksdagen häremot icke uttalar erinran, föreslå Kungl. Maj:t att medgiva överskridande av brandskolans vederbörande anslag i den omfattning, som erfordras för anordnande icke endast i ökad omfattning av brandbefälskurser av olika kategorier utan även av de förut berörda kurserna för brandsyneförrättare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte förordna,

att vad i detta ärende anförts skall genom utdrag av statsrådsprotokollet delgivas riksdagen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Fredric Howermar.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.

Åttonde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Andrén, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 samt anför därvid följande.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[1.] **Tandläkarinstitutet: Avlöningar.** Hos kanslersämbetet för rikets universitet har tandläkarinstitutets lärarråd — med förmälan att det visat sig möjligt att vid institutet anordna en extra kurs för 60 studerande med början i januari 1945 och att sedan med tillhjälp av extra undervisning framföra dessa studerande till tandläkarexamen under loppet av sju terminer — anhållit, bland annat, att kanslersämbetet ville hos Kungl. Maj:t utverka anslag för ändamålet.

Med anledning härav har kanslersämbetet, efter hörande av kollegienämnden vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, i underdånig skrivelse den 29 december 1944 avgivit förslag i ämnet.

Av *lärarrådets* förevarande framställning inhämtas, bland annat, följande.

Vid tandläkarinstitutet tillämpas från och med läsåret 1944/45 en ny studieplan för tandläkarexamen. Under en viss övergångsperiod måste emellertid den gamla studieplanen samtidigt äga tillämpning beträffande vissa äldre studerande. Denna övergångstid kännetecknas därav, att under ett par terminer elevantalet å kliniksalarerna på protes- och tandfyllningsavdelningarna minskas i sådan grad, att vissa salar knappast behöva tagas i anspråk. Först vid ingången av läsåret 1947/48 blir belastningen på alla avdelningarna

normal enligt den nya studieplanen. På grund av denna ojämnhet i belastningen är det, efter vad av lärarrådet verkställda undersökningar givit vid handen, möjligt att utbilda en extra årsgrupp om 60 elever utom de 120 elever, som ordinärt skola årligen intagas vid institutet. Denna extra grupp bör intagas i januari 1945 och påbörja studierna för tandläkarkandidatexamen omkring den 15 i samma månad. Under vårterminen 1945 böra anordnas extra kurser i anatomi, histologi och kemi, under den följande höstterminen i fysiologi och patologi. Utbildningen för tandläkarexamen bör påbörjas vårterminen 1946 och fortgå under sommaren 1946 samt höstterminen 1946—vårterminen 1948, således under 5 terminer och 1 sommar. Tack vare sommarkursen skulle dessa studerande ha möjlighet att avlägga tandläkarexamen efter 7 terminers studier i stället för normalt efter 8 terminer. En förutsättning för att den extra gruppen av studerande skall kunna på angivet sätt föras fram till tandläkarexamen är emellertid, att en ordinarie fantomkurs i proteslära, som enligt schemat bör äga rum höstterminen 1946, i stället förläggas till sommaren 1945. Härigenom kunna de studerande, som deltaga i sistnämnda sommarkurs, bli färdiga med sin utbildning en hel termin tidigare än om de följt den ordinarie studieplanen. Genom de här ovan omförmälda åtgärderna skulle man dels kunna under år 1948 erhålla 60 tandläkare utöver det antal, som annars skulle utexamineras, dels ock påskynda utexamineringen av 60 andra tandläkare med en hel termin. Ersättningen till de lärare, vilka skola vid den extra kursen omhänderha undervisningen för tandläkarkandidatexamen och i allmän kirurgi, har beräknats till 22 750 kronor. Den extra kursen kommer att belasta en var av institutets professorer med 60 extra tentamina, vilka måste förrättas å tid utanför den dagliga undervisningen och tjänstgöringstiden. Det syntes under sådana omständigheter skäligt, att professorerna antingen bereddades ersättning härför, beräknad per tentaminstimme eller att de erhöles motsvarande minskning i arbetsbördan, t. ex. därigenom att föreläsningar och demonstrationer i viss utsträckning verkställdes genom särskild vikarie. 1944 års kurs vid tandläkarinstitutet omfattar 134 elever och 1944 års kurs vid karolinska institutet 127 elever, vartill sannolikt vid inträdet å tandläkarinstitutet kommer en grupp medicine kandidater. Detta betyder, att tandläkarinstitutets omorganisation och modernisering medfört, att lärarrådet kunnat överskrida utbildningskapaciteten för två årsgrupper med sammanlagt minst 25 elever. Genomföres anordningen med extra kursen på 60 elever följer härav, att tandläkarinstitutet tack vare omorganisation och ombyggnad varit i stånd icke blott att höja antalet utbildade tandläkare per år till 120 utan även att därutöver utbilda 85 tandläkare eller lika många som en hel årsgrupp före omorganisationen.

Kanslern har anfört:

Det synes vara ett betydande allmänt intresse, att den planerade extra utbildningskursen kommer till stånd. De föreslagna åtgärderna skulle ju möjliggöra utbildandet av ett 60-tal tandläkare utöver det antal, som annars kan erhålla sin utbildning vid institutet under ifrågavarande tid. Det för tiden den 1 januari—den 30 juni 1945 erforderliga anslagsbeloppet synes kunna beräknas till 14 200 kronor, därav till läraren i anatomi 3 850 kronor, till läraren i histologi 4 550 kronor och till läraren i kemi 4 900 kronor samt såsom ersättning till de anatomiska, histologiska och kemiska institutionerna tillhoppa ($3 \times 5 \times 60 =$) 900 kronor. För budgetåret 1945/46 torde erfordras ett anslag å 13 425 kronor, därav till läraren i fysiologi 3 850 kronor, till läraren i patologi 4 550 kronor och till läraren i allmän kirurgi 1 050 kronor, till en assistent och en amanuens under höstterminen 1945 3 375 kronor samt

såsom ersättning till de fysiologiska och patologiska institutionerna ($2 \times 5 \times 60 =$) 600 kronor. I likhet med lärarrådet anser jag skäligt, att institutets tre professorer erhålla någon kompensation för den betydande ökning av tentamensbördan, som blir en följd av den extra lärokursen. Detta torde böra ske på sådant sätt att de, efter prövning i varje särskilt fall, av mig i skälig utsträckning befrias från undervisningsskyldigheten. Den ökade belastning av avlöningsanslaget, som uppkommer genom sålunda beviljad partiell tjänstledighet för professorerna, kommer säkerligen att hålla sig inom mycket måttliga gränser.

Med anledning av kanslersämbetets förenämnda framställning har tandläkarinstitutets lärarråd den 4 januari 1945 bemyndigats att i januari 1945 å institutet intaga en extra grupp av sextio studerande ävensom anordna den extra undervisning, som må befinnas nödvändig för att framföra dessa studerande till tandläkarkandidatexamen och tandläkarexamen. Samtidigt har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja framdeles meddela beslut angående anslag för bestridande av utgifterna för ifrågavarande extra undervisning. Av det föregående framgår, att avsikten är, att ifrågavarande elever under vårterminen 1945 skola erhålla undervisning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet i de i tandläkarkandidatexamen ingående ämnena anatomi, histologi och kemi. Under höstterminen 1945 komma de att vid nyssnämnda institut åtnjuta undervisning i återstående ämnen i tandläkarkandidatexamen, nämligen fysiologi och patologi. Därjämte skola de under budgetåret 1945/46 jämväl erhålla undervisning i det i tandläkarexamen ingående ämnet allmän kirurgi. För de ordinarie eleverna bestridas kostnaderna för denna undervisning, vilka utgöras av arvoden åt lärarna vid kurserna, från den i tandläkarinstitutets avlöningsstat upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Denna anslagspost är för budgetåret 1944/45 obetecknad och upptagen med ett belopp av 162 400 kronor, medan den i 1945 års statsverksproposition uppförts med ett förslagsvis betecknat belopp av 172 200 kronor. För bestridande av de med förevarande extra undervisning förenade kostnaderna torde i enlighet med vad kanslersämbetet anfört för budgetåret 1944/45 erfordras ett belopp av 13 300 kronor, därav till läraren i anatomi 3 850 kronor, till läraren i histologi 4 550 kronor och till läraren i kemi 4 900 kronor. För budgetåret 1945/46 kunna kostnaderna för undervisningen beräknas till 9 450 kronor, därav till läraren i fysiologi 3 850 kronor, till läraren i patologi 4 550 kronor och till läraren i allmän kirurgi 1 050 kronor. Under höstterminen 1945 torde det dessutom vara erforderligt att vid tandläkarinstitutet anställa ytterligare en assistent och en amanuens. Då med hänsyn till den i årets statsverksproposition förordade regleringen av huvudsysslearvoden för detta ändamål erfordras ett belopp av sammanlagt 3 625 kronor, kommer sålunda den för budgetåret 1945/46 förslagsvis upptagna anslagsposten å 172 200 kronor att i anledning av förevarande extra undervisning belastas med ett ytterligare belopp av ($9\,450 + 3\,625 =$) i avrundat tal 13 100 kronor. I detta sammanhang anser jag mig böra erinra, att ersättning skall utgå till de institutioner vid karolinska mediko-kirurgiska

Departements-
chefen.

institutet, vid vilka undervisning för blivande tandläkare meddelas, med fem kronor för elev och kurs. Denna ersättning utgår från den i tandläkarinstitutets omkostnadsstat under anslagsposten till övriga utgifter upptagna, förslagsvis betecknade delposten till vissa ersättningar å 3 600 kronor. På grund av förevarande extra undervisning kommer denna delpost sålunda att belastas med ett ytterligare belopp av $(3 \times 5 \times 60 =)$ 900 kronor för budgetåret 1944/45 och med $(2 \times 5 \times 60 =)$ 600 kronor för budgetåret 1945/46.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för tandläkarinstitutet uppförda anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, må för budgetåret 1944/45 överskridas med högst 13 300 kronor.

[2.] **41 a. Farmaceutiska institutet: Extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen, reservationsanslag.** Utbildningen till apotekaryrket börjar med minst två års lärotid såsom *apotekselev*. Efter denna grundläggande praktiska utbildning avlägges *farmacie kandidatexamen*, vilket normalt sker efter genomgång av en vid farmaceutiska institutet anordnad kurs, som i vanliga fall pågår under tiden från den 1 september till slutet av april nästföljande år; dock med en månads avbrott vid julen. Efter avläggandet av kandidatexamen följer tjänstgöring å apotek såsom farmaceut under minst tolv månader och därefter genomgång av den tvååriga lärokurs, som leder till *apotekarexamen*.

I skrivelse den 27 december 1944 har styrelsen för farmaceutiska institutet anhållit, att Kungl. Maj:t måtte dels medgiva, att under år 1945 finge vid institutet anordnas en extra lärokurs för farmacie kandidatexamen, ävensom bemyndiga styrelsen att meddela de närmare föreskrifter rörande kursen, som kunde befinnas nödiga, dels ock anvisa medel att efter styrelsens beprövande användas till bestridande av de med lärokursen förenade utgifterna.

Styrelsens för farmaceutiska institutet hemställan har föranletts av en utav medicinalstyrelsen i skrivelse den 7 december 1944 till styrelsen för institutet — efter hörande av centralstyrelserna för Sveriges apotekareförbund och Sveriges farmaceutförbund — gjord framställning i ämnet.

Medicinalstyrelsen har motiverat sin framställning med nödvändigheten av att åtgärder med det snaraste vidtoges för avhjälpan av rådande brist på utbildade farmaceuter och upplyser, att enligt av apotekarorganisationerna företagna utredningar angående nu tillgänglig personal för närvarande föreläge en brist på 94 farmaceuter samt att bristen vid utgången av år 1947 beräknades uppgå till 99 farmaceuter.

Farmaceutiska institutets lärarkollegium har kostnadsberäknat den ifrågasatta kursen till 21 000 kronor. Kollegiet har anförts:

Kollegiet föreslår, att kursen skall taga sin början den 1 mars 1945. Man kan då räkna med att åtminstone en del av dess studerande kunna avlägga examen i oktober 1945. Kursen kommer att under minst 4 månader löpa jämsides med den ordinarie undervisningen. Trots denna omständighet synes dock kursens behov av lokaler kunna tillgodoses på ett tillfredsställande sätt.

Beträffande kostnaderna för kursen har kollegiet utfört följande beräkning. Kollegiet har därvid räknat med att kursen skulle komma att innefatta omkring 80 elever.

1 lärare (laborator) i kemi och farm. kemi	kronor	6 400
1 lärare (laborator) i botanik och farmakognosi	»	6 400
1 lärare i farm. författningskunskap och teknologi	»	2 700
2 extra laboratorer i kemi (vardera ca 6 veckors tjänstgöring vid övningarna)	»	2 190
Arvode för kurs i steriliseringsteknik	»	950
Vaktmästare, städning m. m.	»	2 360

Summa kronor 21 000.

Genom beslut den 26 januari 1945 har Kungl. Maj:t dels medgivit, att vid *Departements-*
chefen. farmaceutiska institutet finge under år 1945 anordnas en extra lärokurs för farmacie kandidatexamen, dels ock bemyndigat styrelsen för institutet att meddela de närmare föreskrifter rörande kursen, som kunde befinnas nödiga. Samtidigt har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja framdeles besluta om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål. Kursen började den 1 mars 1945 och är avsedd för omkring 80 deltagare.

De av farmaceutiska institutet utförda kostnadsberäkningarna för denna kurs bygga på samma grunder för ersättning till lärare, som tillämpas vid de ordinarie kurserna, och torde kunna godtagas. Det för ändamålet erforderliga beloppet, 21 000 kronor, synes böra anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. På grund av kursens förläggning under tiden mars—oktober bör anslaget givas reservationsanslags karaktär.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra undervisningskurs för farmacie kandidat-*
examen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 21 000.

Vad föredragande departementstchefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Olof Cederstrand.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.

Nionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollét över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, och statsrådet Rubbestad anmäla härefter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, statsrådet Pehrsson-Bramstorp beträffande punkterna 2 och 3 samt statsrådet Rubbestad beträffande punkten 1. Föredragandena yttra därvid följande.

F. Veterinärväsendet m. m.

[1.] **Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen.** Under förevarande anslagstitel anvisade 1943 års riksdag (IX H. T. 1943 p. 70; r. skr. nr 9) ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor, varjämte riksdagen bemyndigade Kungl. Maj:t att av anslaget disponera ett belopp av 200 000 kronor att användas för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar. Sedermera medgav 1944 års riksdag (prop. nr 163; r. skr. nr 313), att av anslaget ytterligare 60 000 kronor finge disponeras för sistnämnda ändamål. Å riksstaten för budgetåret 1944/45 (IX H. T. 1944 p. 69; r. skr. nr 9) anvisades under samma anslagstitel ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor, varav 200 000 kronor finge av Kungl. Maj:t disponeras för nyss berörda verksamhet. Genom beslut den 13 oktober 1944 fördelade Kungl. Maj:t nämnda belopp mellan vissa hushållningssällskap i enlighet med av medicinalstyrelsen avgivet förslag.

I skrivelse den 20 december 1944 bar *medicinalstyrelsen* hemställt, att av det för innevarande budgetår beviljade anslaget ytterligare 150 000 kronor

måtte få användas till utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar. Styrelsen har i sin skrivelse meddelat, att styrelsen på förekomsten anledning infordrat uppgifter från de hushållningssällskap, vilka anvisats bidrag för ifrågavarande ändamål, rörande behovet av ytterligare medel. Därvid hade det visat sig, att i fråga om så gott som samtliga sällskap föreläge dylikt behov. Det sammanlagda belopp, som på grund härav ytterligare skulle vara erforderligt för ändamålet, uppginge — såsom en styrelsens skrivelse bifogad tablå närmare utvisade — till 299 000 kronor.

Styrelsen har härjämte i skrivelsen anfört bland annat följande.

Med hänsyn till den goda tillgången på fodermedel jämte nuvarande höga livdjurspriser är det stora intresset för sanering av de tuberkulösa mindre besättningarna anmärkningsvärt. Nämnda intresse måste emellertid konstateras med största tillfredsställelse och bör enligt medicinalstyrelsens uppfattning på allt sätt stimuleras framför allt med hänsyn till önskvärdheten att nötkreaturtuberkulosen utrotas på kortast möjliga tid. Därutöver må framhållas, att anslutning till klinisk tuberkuloskontroll är enda utvägen att deltaga i tuberkuloskampen för innehavarna av sådana mindre besättningar, där fullständig utrensning av tuberkulosen på grund av ekonomiska skäl icke kan ske. Nämnda kontrollform medför emellertid höga kostnader för kontrollens anordnare, kostnader, som vanligen ej motsvaras av de resultat, som stå att vinna. Även om de av hushållningssällskapen begärda beloppen av statsfinansiella skäl icke helt kunna ställas till förfogande, torde minst 150 000 kronor erfordras för täckande av det mest angelägna behovet.

*Före-
draganden.*

Enligt vad medicinalstyrelsens framställning utvisar har det belopp å 200 000 kronor, som för innevarande budgetår avsetts för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar, visat sig otillräckligt för ändamålet. Så gott som samtliga de hushållningssällskap, vilka tilldelats bidrag för ifrågavarande verksamhet, ha sålunda förklarat sig vara i behov av ytterligare medel med ett belopp av sammanlagt icke mindre än 299 000 kronor. Med hänsyn till den stora betydelse verksamheten äger finner jag mig böra förorda, att av förevarande anslag ett ytterligare belopp må disponeras för verksamhetens fullföljande under innevarande budgetår. För ändamålet torde emellertid icke böra avses högre belopp än 100 000 kronor. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde det sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att efter nytt förslag från medicinalstyrelsen meddela beslut om medlens fördelning mellan olika hushållningssällskap.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av det å riksstaten för budgetåret 1944/45 under nionde huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen ytterligare 100 000 kronor må disponeras för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar.

J. Skogsväsendet.

[2.] **22. Skogsvård m. m.: Skogsvårdens befrämjande.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 600 000 kronor. Beträffande bestämmelser rörande anslaget användning hänvisas till statsliggaren s. 759.

I skrivelser den 9 oktober och den 14 november 1944 — vilka av mig anmälts i årets statsverksproposition, IX H. T., punkt 200 — har *Sveriges kommunaltjänstemannaförbund* hemställt dels om anvisande av medel för en tillfällig löneförbättring motsvarande en månads lön för år, räknat från och med den 1 juli 1944, för hos skogsvårdsstyrelserna anställd kanslipersonal, dels ock om en provisorisk löneförbättring för länsskogvaktarna av lägst 500 kronor per person och år, att utgå retroaktivt från och med den 1 januari 1944 och intill den tidpunkt, då lönerna för nämnda tjänstemän blivit slutligt reglerade.

Till motivering av sina framställningar har förbundet bland annat påpekat den i lönehänseende dåliga ställning, som skogsvårdsstyrelsernas personal finge anses äga i förhållande till kommunala eller statliga tjänstemän i jämförbara befattningar. Förbundet har vidare framhållit, att skogsvårdsstyrelsernas i nuvarande krisläge starkt intensifierade verksamhet kommit att i hög grad öka arbetsbördan för ifrågavarande personal utan att någon ersättning härför kunnat utgå.

Över förbundets framställning om provisorisk löneförbättring för skogsvårdsstyrelsernas kanslipersonal ha infortrade utlåtanden avgivits av skogsstyrelsen, statskontoret, allmänna lönenämnden samt 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning.

Skogsstyrelsen har anfört, att ämbetsverket intet hade att erinra mot att skogsvårdsstyrelsernas kanslipersonal bereddes viss tillfällig löneförbättring. Styrelsen vore väl medveten om att dessa, övervägande relativt lågt avlönade befattningshavare tungt drabbats av reallöneminskningen efter krigsutbrottet. Omkostnaderna för löneförbättringen syntes, därest, såsom i förevarande framställning föreslagits, till varje befattningshavare skulle — utöver honom nu tillkommande löneförmåner — utgå en månadslön för år, och till grund för beräkningen av månadslönen lades de för respektive befattningshavare den 1 december 1944 gällande avlöningsvillkoren, komma att för samtliga skogsvårdsstyrelser uppgå till i runt tal 28 000 kronor. Emellertid funne sig skogsstyrelsen för sin del böra förorda, att en tillfällig löneförbättring för skogsvårdsstyrelsernas kanslipersonal nära anknötes till de grunder, vilka ansetts böra tillämpas vid den av statsmakterna genomförda provisoriska löneförbättringen för de lägre statstjänstemännen. Därest således till skogsvårdsstyrelsernas kanslipersonal tillfällig löneförbättring bestämdes att utgå efter i huvudsak de grunder, som fastställts för de statliga befattningshavarna, skulle enligt de beräkningar styrelsen verkställt på grundval av föreliggande uppgifter rörande kanslipersonalens löneförmåner m. m. de årliga omkostnaderna för löneförbättringen kunna

begränsas till i runt tal 20 000 kronor. De genomsnittliga kostnaderna för varje skogsvårdsstyrelse skulle således bliva relativt obetydliga. Därest såsom skogsstyrelsen ville förorda, löneförbättringen föreskrevs att utgå fr. o. m. juli månad 1944, skulle de omedelbara utgifterna för förbättringen vid årsskiftet 1944—1945 uppgå till omkring 10 000 kronor. En provisorisk löneförbättring för skogsvårdsstyrelsernas kanslipersonal av den omfattning, varom här vore fråga, torde knappast kunna påverka skogsvårdsstyrelsernas ekonomi i den utsträckning att särskilda medel för detta ändamål måste ställas till styrelsernas förfogande. Beträffande frågan hur den föreslagna löneförbättringen tekniskt borde genomföras, syntes en lämplig anordning vara, att skogsstyrelsen erhöle bemyndigande att — efter framställning från skogsvårdsstyrelse — i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i kungörelsen den 1 december 1944 (nr 754) angående provisoriskt lönetillägg under budgetåret 1944/45 och tillfälligt barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. medgiva skogsvårdsstyrelse rätt att utbetala provisorisk löneförbättring till kanslipersonalen.

Statskontoret, till vars uttalande *allmänna lönenämnden* anslutit sig, ävensom *1944 års skogsvårdsstyrelseutredning* ha tillstyrkt en löneförbättring i enlighet med vad skogsstyrelsen föreslagit. Utredningen har emellertid anfört, att det syntes skäligt, att den ifrågasatta löneförbättringen komme att omfatta icke blott viss kanslipersonal utan även skogsvårdsstyrelsernas övriga befattningshavare i motsvarande löneställning.

Jämväl över Sveriges kommunaltjänstemannaförbunds framställning om provisorisk löneförbättring för länsskogvaktarna ha sedermera infordrade utlåtanden avgivits av skogsstyrelsen, statskontoret och 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning.

Statskontoret och *utredningen* ha i anledning av förevarande framställning tillstyrkt en löneförbättring för länsskogvaktarna enligt samma grunder, som i tidigare omförmälda utlåtanden föreslagits beträffande hos skogsvårdsstyrelserna anställd kanslipersonal.

Skogsstyrelsen har i sitt utlåtande förordat en tillfällig löneförbättring omfattande samtliga vid skogsvårdsstyrelserna årsanställda befattningshavare, vilka med avseende å löneställning vore jämförbara med de statliga befattningshavare, som kommit i åtnjutande av provisorisk löneförbättring. I samband härmed har styrelsen hemställt om bemyndigande att med tillämpning av i kungörelsen nr 754/1944 angivna riktlinjer medgiva skogsvårdsstyrelserna rätt att under tiden den 1 juli 1944—31 december 1945 till vissa befattningshavare utbetala provisoriskt lönetillägg och barntillägg. Skogsstyrelsen har tillika gjort framställning om anvisande av 60 000 kronor såsom bidrag åt skogsvårdsstyrelserna för omförmälda tillägg. I anslutning härtill har styrelsen anfört bland annat följande.

Vad angår nu föreliggande framställning får skogsstyrelsen uttala, att ämbetsverket finner starka skäl i och för sig tala för att åt skogsvårdsstyrelsernas länsskogvaktare beredes viss provisorisk löneförbättring i avbidan på slutförandet av 1944 års skogsvårdsstyrelseutrednings arbete och den lönereglering,

som i anslutning härtill torde vara att förvänta för skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare. Det lärer väl näppeligen kunna bestridas att länsskogvaktarna med nu utgående låga löneförmåner kanske mer än någon annan personalgrupp hos skogsvårdsstyrelserna fått vidkännas stora ekonomiska påfrestningar som följd av den under krisåren inträdda allmänna omkostnadsstegringen.

Emellertid torde en tillfällig löneförbättring icke kunna medgivas för skogsvårdsstyrelsernas personal i vidare omfattning än vad som i nuvarande läge befunnits vara möjligt för statens tjänstemän. Å andra sidan synes löneförbättringen icke böra begränsas till viss länsskogvaktarpersonal utan jämväl tillkomma övriga årsanställda befattningshavare vid skogsvårdsstyrelserna i den mån de med avseende å avlöningens art och storlek fylla förutsättningarna härför. Såsom skogsstyrelsen vad avser lönetillägg för kanslipersonalen förordat, torde löneförbättringen böra utgå efter i huvudsak de grunder, som reglera den provisoriska löneförbättringen för de statliga befattningshavarna. Ett bifall till ämbetsverkets förslag skulle således medföra att provisoriskt lönetillägg och barntillägg komme att utgå till årsanställd befattningshavare vid skogsvårdsstyrelse med samma belopp som jämlikt kungörelsen nr 754/1944 tillerkänts statstjänsteman med motsvarande löneförmåner.

För att kunna approximativt beräkna de omkostnader för skogsvårdsstyrelserna, som en löneförbättring av denna vidgade omfattning skulle medföra, har skogsstyrelsen i cirkulärskrivelse infordrat vissa löneuppgifter m. m. rörande den hos skogsvårdsstyrelserna för närvarande anställda personalen. Av de skriftliga uppgifter, som i anslutning härtill lämnats och som avse anställningsförhållandena den 1 december 1944, framgår, att en tillfällig löneförbättring i enlighet med nyss förordade grunder skulle komma att beröra omkring 100 befattningshavare (kanslipersonalen härvid icke medräknad), varav nära nog samtliga icke ordinarie länsskogvaktare. Omkostnaderna torde kunna uppskattas till i runt tal 36 000 kronor för år. Då skogsstyrelsen, såsom i annat utlåtande anförts, funnit kostnaderna för en provisorisk förhöjning av kanslipersonalens löner kunna beräknas till omkring 20 000 kronor, skulle skogsvårdsstyrelserna på grund av löneförbättringen få vidkännas en årlig förhöjning i löneutgifterna av sammanlagt 56 000 kronor. Därest de provisoriska löne- och barntilläggen i likhet med vad fallet varit för statstjänstemännen fastställas att utgå retroaktivt från och med den 1 juli 1944 — vilket skogsstyrelsen vill förordta — skulle skogsvårdsstyrelsernas sammanlagda omkostnader för löneförhöjningen komma att under kalenderåret 1945 uppgå till i runt tal 84 000 kronor.

I utlåtandet angående löneförbättring för skogsvårdsstyrelsernas kanslipersonal framhöll skogsstyrelsen, att en provisorisk förhöjning av kanslipersonalens löner i den omfattning skogsstyrelsen föreslagit knappast torde kunna påverka skogsvårdsstyrelsernas ekonomi i den utsträckning, att särskilda medel för detta ändamål måste ställas till styrelsernas förfogande. Därest löneförbättringen, såsom nu ifrågasättes, utsträcker till att omfatta jämväl annan årsanställd personal, torde dock omkostnaderna för förbättringen nå den storlek, att särskilda åtgärder från statsmaktens sida lära vara erforderliga, såvida samtliga skogsvårdsstyrelser skola ha möjlighet att till sina anställda utbetala den medgivna löneförhöjningen. Det synes skogsstyrelsen icke rimligt, att befattningshavare hos vissa skogsvårdsstyrelser skola på grund av brist på medel gå miste om den löneförhöjning, vartill generellt medgivande lämnats. I vart fall för vissa styrelser torde omkostnaderna för löneförbättringen innebära en så allvarlig ökning i utgifterna, att de svårligen kunna pressas in under styrelsernas inkomster för år 1945 sådana dessa nu beräknas komma att inflyta.

I 1945 års statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln hemställt, att riksdagen måtte under anslaget Skogsvård m. m.: Skogsvårdens befrämjande för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 560 000 kronor eller samma belopp som skogsstyrelsen i skrivelse den 26 augusti 1944 äskat. I de preliminära inkomst- och utgiftsstaten för verksamhetsåret 1945, som styrelsen under sommaren 1944 infordrade från skogsvårdsstyrelserna för att läggas till grund för ämbetsverkets framställning om medel under ifrågavarande anslag, har hänsyn icke tagits till generella löneförhöjningar för personalen under år 1945. De utgifter, som komma att belasta skogsvårdsstyrelsernas ekonomi, därest förslaget om provisorisk löneförbättring bifalles, falla således helt utom ramen för de utgiftsplaner, efter vilka styrelsen beräknat de statsmedel, som ämbetsverket ansett erforderliga för skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet under år 1945. Skogsstyrelsen får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utverka ytterligare anslagsmedel såsom bidrag till täckande av de med ifrågavarande löneförbättring förenade omkostnaderna. Då ett antal skogsvårdsstyrelser torde utan ytterligare tillskott av medel kunna ikläda sig utgifterna för löneförhöjningen, har skogsstyrelsen beräknat det statsanslag, som för ändamålet erfordras, till 60 000 kronor. Fördelningen mellan skogsvårdsstyrelserna av dessa medel torde böra ske efter av skogsstyrelsen till Kungl. Maj:t avlämnat förslag.

Sedan skogsstyrelsens nu berörda utlåtande remitterats till statskontoret för förnyat yttrande i ärendet, har *statskontoret* i särskilt utlåtande avstyrkt skogsstyrelsens framställning om anvisande av medel till ifrågavarande ändamål. Ämbetsverket har därvid anfört i huvudsak följande.

Skogsstyrelsen har framhållit, att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1945 års riksdag under nionde huvudtiteln hemställt om ett anslag till skogsvårdens befrämjande av 560 000 kronor. Då den provisoriska löneförbättringen, varom nu är fråga, fölle helt utom ramen för de utgiftsplaner, efter vilka skogsstyrelsen beräknat de statsmedel, vilka styrelsen ansett erforderliga för skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet under år 1945, har styrelsen ansett, att ett ytterligare anslag å 60 000 kronor vore erforderligt för täckande av de med ifrågavarande löneförbättring förenade kostnaderna.

I ett den 31 oktober 1944 avgivet utlåtande framhöll statskontoret beträffande anslaget till skogsvårdens befrämjande, att skogsvårdsavgifterna förutsåges komma att stiga under år 1945 med ett så avsevärt belopp som 733 000 kronor. I fråga om utgifterna hade skogsstyrelsen bland annat räknat med att skogsvårdsstyrelserna genom tillräckliga statsbidrag skulle beredas möjlighet att i viss utsträckning förbättra sin ekonomiska ställning. Statskontoret kunde för sin del icke tillstyrka, att anslagsmedel toges i anspråk för ett dylikt ändamål samt ansåge i anslutning till vad ämbetsverket sålunda anfört förevarande anslag kunna för nästa budgetår fastställas till avsevärt lägre belopp än vad skogsstyrelsen föreslagit. I enlighet härmed kan statskontoret icke finna rimligt att det för ett utgiftskrav, som icke ens uppgår till 10 procent av den beräknade ökningen av skogsvårdsavgifterna, skulle vara oundgängligen erforderligt att anvisa ett särskilt anslag å riksstaten. Då de medel, som för närvarande kunna ställas till skogsvårdsstyrelsernas förfogande för deras allmänna verksamhet, med god hushållning måste förslå även för bestridande av kostnaderna för löneförbättringen, avstyrker ämbetsverket den nu gjorda framställningen om ett ytterligare anslag.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den av statsmakterna nyligen genomförda provisoriska löneförbättringen för vissa befattningshavare i statens tjänst finner jag det vara

skäligt, att en motsvarande löneförbättring, räknat från och med den 1 juli 1944, kommer till stånd jämväl för skogsvårdsstyrelsernas personal, för vilken lönerna under de senaste åren icke torde justerats med hänsyn till levnads-kostnadsstegringen. Vad i ärendet anförts synes giva vid handen, att det för innevarande budgetår under anslagstiteln Skogsvård m. m.: Skogsvårdens befrämjande anvisade beloppet, 600 000 kronor, icke torde förslå för utdelande av erforderliga bidrag till de med förevarande löneförbättring förenade kostnader, som belöpa å nämnda budgetår. En förstärkning av omförmälda anslag synes därför böra ske genom anvisande av medel å tilläggsstat II för budgetåret 1944/45. Storleken av det härför erforderliga beloppet torde böra bestämmas till 40 000 kronor. Vad beträffar anvisande av medel för en fortsatt löneförbättring jämväl efter utgången av löpande budgetår torde jag senare få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m.: Skogsvårdens befrämjande* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av kronor 40 000.

[3.] **27 a. Skogsvård m. m.: Kostnader för anskaffande av skogsfrö, reservationsanslag.** I skrivelse den 19 februari 1945 har *skogsstyrelsen* hemställt, att ett belopp av 100 000 kronor måtte anvisas för bestridande av kostnaderna för uppläggande av beredskapslager av skogsfrö. Styrelsen har härvid anført i huvudsak följande.

Till de åtgärder, som under den närmaste tiden framstå såsom för skogsbruket mycket angelägna, höra vissa omfattande kulturarbeten, vilka inom relativt kort tid torde böra komma till planmässigt utförande synnerligast i landets norra delar. I och med att klarhet vunnits angående det trängande behovet av dylika åtgärder har fråga uppstått att på ett mera effektivt sätt än tidigare organisera och därmed säkerställa landets försörjning med skogsfrö. För så vitt detta arbete ankommer på skogsvårdsstyrelserna och avser anskaffandet av behövliga mängder s. k. bruksfrö har skogsstyrelsen sedan flera år verkat för skogsfröanskaffningens effektivisering såväl ur kvantitativ som kvalitativ synpunkt. Vid på skogsstyrelsens initiativ med skogsvårdsstyrelserna förda överläggningar i här åsyftade ämne ha dryftats detaljfrågor av praktisk-organisatorisk art. Därvid har även framkommit att för vissa skogsvårdsstyrelser möjligheten att finansiera en utökad fröanskaffningsverksamhet får anses starkt begränsad.

Tillgången på kott varierar mycket dels inom skilda delar av landet, dels under olika år. Goda fröår för tall inträffa i södra Sverige i regel med några få års intervall, under det att fröåren i Norrland äro mera sällsynta. Mellan-tiderna för kottåren kunna här uppgå ända till 20 år. Dessutom tillkommer att grobarheten är avsevärt lägre inom höjdområdena i övre Norrland. Egentliga kottår för gran inträffa vanligen i södra Sverige vart tredje—femte år, i norra Sverige med något längre mellantider. På grund av den utpräglade periodiciteten hos skogsfröets förekomst i naturen, bliva årskostnaderna för fröinsamling mycket ojämn, och vid fullt utnyttjande av ett rikt s. k. fröår

eller kottår kunna de sålunda stiga till avsevärda belopp. Avsättningen av skogsodlingsmaterial är däremot mera jämn och sker i regel till priser motsvarande uppkommen självkostnad. Som exempel må anföras, att för närvarande anskaffning av 2 000 kilogram tallfrö — ingalunda någon orimlighet för en skogsvårdsstyrelse i Norrland — skulle draga enbart en kottanskaffningskostnad av lägst 25 000—30 000 kronor, vilket kapital därefter återföres till skogsvårdskassan under en tidrymd av måhända 5—8 år i den mån frö eller plantor försäljas.

Skogsstyrelsen har för närvarande frågan om skogsfröanskaffningens finansiering under utredning och kommer i en nära framtid att samtidigt med utredningsresultatets framläggande hemställa om åtgärder i syfte att ekonomiskt säkerställa det enskilda skogsbrukets fröanskaffning på lång sikt. Emellertid synes det för närvarande vara mest angeläget att söka anskaffa de frömängder, som beräknas bli erforderliga för skogsodlingar anordnade som beredskapsarbeten. Dessa skogskulturarbeten utgöra en ej oväsentlig del av det planerade skogliga beredskapsprogrammet och kunna liksom under föregående kriser inom vissa delar av landet spela en betydande roll för skapande av arbetstillfällen.

Det ligger närmast till hands, att varje skogsvårdsstyrelse svarar för anskaffning av det beredskapslager av frö, som erfordras för planerade skogsodlingsarbeten inom det egna länet. Skogsvårdsstyrelserna ha emellertid ej erforderliga ekonomiska resurser för att själva kunna lagra så stora kvantiteter av skogsfrö som det här är fråga om. Under sådana förhållanden synes det nödvändigt, att beredskapslagringen ordnas centralt. Härigenom kan också frö ställas till förfogande, där det ur sysselsättnings synpunkt är mest angeläget. Storleken av ett sådant frölager torde böra uppgå till 5 000—10 000 kilogram, vilken kvantitet lämpligen hopbringas dels genom inköp omedelbart av nu tillgängliga, ej disponerade partier, dels genom avsättning från skogsvårdsstyrelsernas pågående fröinsamlingar. Sålunda anskaffade partier böra lagras av respektive skogsvårdsstyrelser för skogsstyrelsens räkning, allt enligt mellan skogsstyrelsen — jämlikt av Kungl. Maj:t lämnat bemyndigande — å ena, och respektive skogsvårdsstyrelse å andra sidan träffat avtal på sätt föreslagits i skogsstyrelsens promemoria angående sysselsättningsmöjligheter inom skogsbruket vid omfattande arbetslöshet efter krigets slut (SOU 1944: 14).

Departements-
chefen.

Vad skogsstyrelsen i ärendet anfört synes giva vid handen, att förefintliga lager av skogsfrö icke äro tillräckliga för anordnande av de skogsodlingar, vilka ingå såsom ett led i det planerade skogliga beredskapsprogrammet. Då det synes önskvärta, att dessa odlingsarbeten komma till utförande, torde åtgärder böra vidtagas för att säkerställa därför erforderligt lager av skogsfrö. Enär skogsstyrelsens förslag till dylika åtgärder även synes mig kunna vara av viss betydelse för en framtida rationalisering av landets skogsbruk, finner jag mig böra förordna, att medel åskas av riksdagen till bestridande av kostnaderna för ifrågakvarande verksamhet.

Mot det härför föreslagna beloppets storlek, 100 000 kronor, har jag intet att erinra. Då det är önskvärt, att verksamheten i fråga påbörjas redan under budgetåret 1944/45, vill jag förordna att sagda belopp anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för nämnda budgetår. Anslaget bör givas karaktär av reservationsanslag och benämnas Skogsvård m. m.: Kostnader för anskaffande av skogsfrö. Därest riksdagen icke har något att erinra mot vad jag nu förordat,

torde det sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförandet av förevarande verksamhet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m. Kostnader för anskaffande av skogsfrö* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100 000.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Per Eldin.

Bilaga 7.

Kapitalinvesteringar.

Justitiedepartementet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementetsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 samt anför därvid följande.

Statens affärsverksfonder.

E. Domänverket.

[1.] a. **Förvärv av egendomen Sörbyn.** Vid behandlingen i årets statsverksproposition av frågan om anslag till fångvårdsanstalterna anmälde jag (II ht s. 99), att utredning påginge om förvärv för fångvårdens räkning av egendomen Sörbyn i Hörnefors socken, Västerbottens län, i syfte att där inrätta en fångkoloni samt att denna fråga komme att föreläggas riksdagen i särskild proposition. Sedan utredningen slutförts, ha domänstyrelsen och fångvårdsstyrelsen underställt ärendet statsmakternas prövning. I skrivelse den 29 december 1944 har sålunda domänstyrelsen hemställt om medgivande till markbyte mellan kronan samt Mo och Domsjö aktiebolag, vilket bolag är ägare av ifrågavarande egendom, ävensom till inköp av en mindre jordbruksfastighet, Håknäs 5¹⁴, belägen inom egendomens gränser. Fångvårdsstyrelsen har i skrivelse den 8 januari 1945 hemställt om anslag för bestridande av de kostnader som äro förenade med förvärven och med anordnandet å egendomen av en fångkoloni.

Domänstyrelsens framställning anmäles i särskild proposition denna dag av chefen för jordbruksdepartementet. Beträffande fastigheternas beskaffenhet och värde samt de närmare villkoren för överlåtelseerna får jag hänvisa till nämnda proposition. Här må framhållas, att kronan enligt ett med Mo och Domsjö aktiebolag träffat preliminärt bytesavtal har att till bolaget erlægga 25 000 kronor såsom mellangift för det högre uppskattningsvärde, som bolagets bytesområde anses representera i förhållande till kronans bytesområde, att enligt ett likaledes preliminärt träffat köpeavtal köpeskillingen för fastigheten Håknäs 5¹⁴ bestämts till 10 000 kronor, att egendomen Sörbyn enligt bytesavtalet skall tillträdas den 14 mars 1945 samt att av denna egendom endast inägomarken jämte byggnader är avsedd att ställas till fångvårdsstyrelsens disposition. I nyssnämnda proposition har även intagits vad fångvårdsstyrelsen anfört till motivering för att förlägga en fångkoloni till egendomen Sörbyn.

I sin skrivelse den 8 januari 1945 har *fångvårdsstyrelsen* meddelat, att den planerade kolonien skall kunna mottaga 20 à 30 kolonister. Styrelsen understryker, att egendomen Sörbyn genom sitt läge, den goda bebyggelsen och de rikliga arbetsuppgifter, som stå till buds, synes synnerligen väl lämpad för ändamålet. Enligt styrelsens mening bör kolonien tills vidare anknytas till centralfängelset i Härnösand och i första hand avses för intagna som ha att avtjäna långa frihetsstraff. Med hänsyn till att Sörbyn för närvarande disponeras såsom förläggning för utlänningar finner styrelsen emellertid i viss mån osäkert när egendomen skall kunna tagas i anspråk för fångvårdsändamål. Sålunda anföres:

Fångvårdsstyrelsen får meddela, att vissa byggnader å Sörbyn, bland annat huvudbyggnaden, för närvarande disponeras av statens utlänningskommission, som erhållit bolagets tillstånd att för finska flyktingar jämväl upprätta ett 15-tal baracker å egendomen, dock under villkor att förläggningen skall upphöra då fångvårdsstyrelsen tillträder egendomen. Bolaget har anhållit, att egendomen måtte tillträdas av fångvårdsstyrelsen den 14 mars 1945. Fångvårdsstyrelsen anser, liksom domänstyrelsen, denna tidpunkt lämplig. Med hänsyn till att utlänningskommissionen sannolikt behöver disponera viss del av egendomen för utlänningar även i fortsättningen, torde fångkolonien till en början få inskränka sin verksamhet. Under tiden närmast efter tillträdet nödgas fångvårdsstyrelsen sannolikt driva egendomen med hjälp endast av anställd arbetskraft och till densamma förlagda flyktingar. Efter hand torde emellertid så stora bostadsutrymmen kunna bli disponibla, att vid tiden omkring budgetårsskiftet åtminstone några fångar kunna överflyttas dit. Dessa frågor befinna sig emellertid för närvarande i ett så svävande läge, att några bestämda dispositioner ej kunna träffas. All hänsyn måste självfallet tagas till utlänningskommissionens behov av förläggningar. Vad som för fångvårdsstyrelsen är betydelsefullt är att egendomen kan förvärvas och detta snarast möjligt, så att koloniverksamheten där kan begynna — delvis eller helt — så snart omständigheterna medgiva.

I fråga om kostnaderna för fastighetsförvärven har fångvårdsstyrelsen, i överensstämmelse med vad domänstyrelsen i sin framställning förutsatt, ansett erforderligt att särskilt anslag härför beviljas med belopp, motsvarande *dels* värdet av de områden, som skola disponeras av fångvårdsstyrel-

sen, utgörande tillsammans 70 000 kronor, varav 60 000 kronor belöpa å egendomen Sörbyns inägoområden med byggnader och 10 000 kronor utgöra köpeskillning för fastigheten Håknäs 5¹⁴, dels ock kronans kostnad för värderingen, 3 789 kronor, ävensom kronans utgift för avstyckning, beräknad till omkring 200 kronor, eller tillsammans cirka 4 000 kronor. Av det förra beloppet å 70 000 kronor skulle 10 000 kronor användas till gäldande av köpeskillningen för fastigheten Håknäs 5¹⁴, 25 000 kronor till erläggande av bolaget tillkommande mellangift och återstoden eller 35 000 kronor, motsvarande det mervärde, som kronans av endast utmark bestående bytesområde representerar i förhållande till värdet av i bolagets bytesområde ingående skogsmark och skog, tillgodoföres domänverkets markfond.

Övriga kostnader i samband med fångvårdens övertagande av egendomen ha av fångvårdsstyrelsen beräknats till 70 000 kronor, varav 20 000 kronor för förbättringsarbeten å byggnader, 15 000 kronor för möbler m. m. och 35 000 kronor för jordbruksinventarier.

Erforderliga reparations- och förbättringsarbeten å egendomens byggnader ha specificerats i följande av styrelsens *arkitekt G. Birch-Lindgren* upprättade promemoria.

Huvudbyggnaden. Väl underhållen utom östra veranden, som behöver repareras. Stora utrymmen med en plandisposition som synes synnerligen lämplig för fångförläggning utan större ändringar. Värmeledning endast i bottenvåningen från panna i källaren; ledningssystemet torde kunna utsträckas till övre våningen utan större svårighet, varvid källarutrymmet medger insättning av ytterligare en panna eller utbyte av befintlig panna, om så erfordras:

Fönster, kopplade, utåtgående. 2 W. C. Vatten från brunn, som uppgives tillräcklig.

Förutom nämnd reparation av veranda och utökning av värmeledning erfordras inredandet av ett snyggningsrum med tvättställ för fångarna (ev. i en flygel) inredandet av ett kontor, smärre förändringar i rumsindelningen för bästa utnyttjande av förläggningsmöjligheterna och en allmän reparation.

Uthus. Innehåller T. C., vedbod, bagarstuga, bod under inredning till bastu, lägenhet om ett stort kök och mindre kammare, vidare snickarbod. Huvuddelen av huset har stomme av liggtimmer. Lägenheten har elledning ar på knopp, saknar vatten och avlopp. Grunden är under hela byggnaden rätt dålig, särskilt vid vedbodarna. Hela byggnaden kan efter relativt lätta reparationer användas till uthus, men ej bibehållas som bostad.

Lager m. m. Har tidigare bl. a. inrymt ladugården, som nu blivit maskinhall. I fortsättningen vagnslider. I gott skick utom spåntaket, som behöver repareras.

Magasin. I bottenvåningen kraftfoder m. m., i övre våningen säd. I gott skick.

Höns- och svinhus. Den till hönshus använda delen nyinredd och i mycket gott skick. Den övriga delen behöver en mindre reparation invändigt. Eljest i gott skick.

Ladugård och stall med skulle. Relativt nybyggd och i utmärkt skick.

Rättarebostaden. Bottenvåningen har 4 rum och kök, i gott skick, behöver endast mindre reparation, övre våningen inrymmer dels en lägenhet om 1 rum och kök i mycket gott skick, dels en lägenhet om 2 rum och kök, som

skulle repareras. Avlopp och vatten under indragning men ej W. C. Dylikt bör införas. Värmeledning saknas, liksom källare. Dylik kan dock säkerligen utgrävas och pannrum därvid inredas, varigenom värmeledning möjliggöres.

Arbetsarbostadshus. Uppfört på plintar, utan källare. Saknar vatten, avlopp och värmeledning. Elledningar på knopp. Planlösningen rätt primitiv. Erfordrar rätt genomgripande arbeten för framtida användning till tjänstebostäder.

2 arbetsarbostäder. Norr om gården. I relativt gott skick. Särskilt det södra, men uppförda på plintar. Taken behöva repareras. Saknar vatten och avlopp men ha bra brunn. Elledningar kuhlo. Innehålla vardera 1 rum och kök men å vinden kan ev. ett mindre rum inredas.

Till vänster i bottenvåningen lägenhet om 2 rum och kök, nyreparerad men saknar vatten och avlopp. Till höger 1 rum och kök, reparerat. Tom vind. Hel grund.

Mo Lundströms Stuga. 1 rum och kök. Saknar vatten, avlopp. Elledningar på knopp. Behöver genomgående reparation, för användning till tjänstebostad.

Av nämnda byggnader synas huvudbyggnaden och arrendatorsbyggnaden böra omedelbart iordningställas, medan övriga byggnader, vilka kräva betydligt mindre omfattande åtgärder, torde kunna successivt och i mån av behov repareras. I senare fallet torde fångarbetskraft kunna i stor utsträckning användas, varigenom kostnaderna nedbringas.

För de förstnämnda arbetena synes i samband med egendomens inköp böra begäras 20 000 kronor. För övriga arbeten synes mig under förutsättning av ett rimligt årligt anslag till underhåll och reparationer, särskilda anslag obehövlige.

Endast huvudbyggnaden och arrendatorsbyggnaden skulle alltså behöva bli föremål för mera omfattande förbättringsarbeten i samband med egendomens övertagande. Särskilt anslag för detta ändamål finner fångvårdsstyrelsen emellertid icke erforderligt under förutsättning att ifrågavarande byggnader, som äro avsedda att användas såsom anstaltsbyggnader för fångvårdens räkning, redovisas å fångvårdsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond i stället för å statens domäners fond. Styrelsen anför härom närmare:

Enligt gällande principer (prop. 158/1939) skola kostnaderna för förbättringsarbeten å fastigheter, vilka redovisas å statens domäners fond men av domänstyrelsen utarrenderas till andra statliga myndigheter, bestridas av medel, som av domänstyrelsen ställas till förfogande, medan däremot underhållsarbeten skola bekostas av den arrenderande myndigheten. Med denna tillämpning skulle domänstyrelsen ställa ifrågavarande belopp 20 000 kronor till fångvårdsstyrelsens förfogande. Då emellertid såväl huvudbyggnaden som rättarbyggnaden äro avsedda att disponeras som anstaltsbyggnader för fångvårdsändamål synes det styrelsen lämpligare och riktigare att, sedan egendomen av domänstyrelsen förvärvat för kronans räkning, värdet å dessa byggnader vid sidan av budgeten överföras från statens domäners fond till fångvårdsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond (jfr nyssnämnda prop.). Under sistnämnda förhållanden skulle nämnda förbättringsarbeten å tillhoppa 20 000 kronor kunna bestridas av till fångvårdsstyrelsens förfogande stående medel. Dessa förbättringsarbeten kunna utföras efter hand och i stor utsträckning med intagna. Särskilt anslag härför beräknas således ej bli erforderligt.

Utgifterna för anskaffning av möbler m. m. ha av fångvårdsstyrelsen beräknats i enlighet med en inom styrelsen upprättad inventarieplan, som upptager 5 500 kronor för möbler och 9 500 kronor för övriga inventarier.

Kostnaderna för inlösen av jordbruksinventarier, som finnas å egendomen, ha uppskattats i samråd med fångvårdsstyrelsens jordbrukstekniska biträde byrådirektören Helge Ryde och uppgå till 35 000 kronor — motsvarande bolagets anbud — varav för hästar och nötkreatur 14 000 kronor, för traktor med tillhörande redskap 9 000 kronor och för inventarier i övrigt enligt en särskild förteckning 12 000 kronor.

I fråga om kostnaderna för personal vid den nya kolonien erinrar fångvårdsstyrelsen att medel härtill såvitt avser budgetåret 1945/46 äskats i styrelsens skrivelse med anslagsäskanden för nästa budgetår (jfr II ht 1945 s. 91 f.; 103 f.). För återstoden av innevarande budgetår finner styrelsen personalkostnaderna i den mån sådana uppkomma kunna belasta utgiftsposten å specialstaten för jordbruksdriften till avlöningar och arvoden.

Under åberopande av vad sålunda anförts har fångvårdsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat för budgetåret 1944/45 bevilja *dels* till inköp av inägomark med byggnader till egendomen Sörbyn samt till inköp av fastigheten Håknäs 5¹⁴ ävensom till kostnader för värdering och avstyckning ett investeringsanslag av (60 000 + 10 000 + 4 000) 74 000 kronor, *dels* till inköp av möbler m. m. ett reservationsanslag av 15 000 kronor, *dels ock* till inköp av jordbruksinventarier m. m. ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

I infordrat utlåtande har *statskontoret* uttalat, att frågan om förvärv av egendomen Sörbyn icke borde upptagas till avgörande innan statsmakterna varit i tillfälle pröva strafflagberedningens förslag till omorganisation av anstaltsväsendet. Köpet av fastigheten Håknäs 5¹⁴ avstyrker statskontoret under alla förhållanden. I fråga om anslagsbehovet för den händelse förvärvet av Sörbyn anses böra komma till stånd anføres i statskontorets utlåtande:

Statskontoret kan för sin del icke finna erforderligt, att ett investeringsanslag å 35 000 kronor anvisas för täckande av skillnaden mellan värdena av bytesområdenas skogsbestånd. Då egendomen Sörbyn vid ett förvärv för statsverkets räkning torde böra upptagas till redovisning å statens domäners fond i enlighet med i proposition nr 158/1939 angivna principer, synes enligt ämbetsverkets mening anledning icke föreligga att för förvärvet vidtaga annan kapitalinvestering i fonden än som motsvarar den kontanta delen av köpeskillingen eller 25 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen har föreslagit, att värdena av huvudbyggnaden och rättarbyggnaden å Sörbyn, som äro avsedda att disponeras som anstaltsbyggnader, skola vid sidan av budgeten överföras från statens domäners fond till fångvårdsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Härigenom skulle ett för förbättringsarbeten å egendomen erforderligt belopp av 20 000 kronor kunna bestridas av till fångvårdsstyrelsens förfogande stående medel. En sådan delad redovisning av i fastigheten ingående värden torde emellertid enligt statskontorets mening icke böra medgivas. I den mån medel erfordras för reparationsarbeten, som icke äro att hänföra till sedvanligt underhåll, böra jämväl desamma enligt i propositionen nr 158/1939 angivna grunder anvisas å kapitalbudgeten under statens domäners fond.

För bestridande av kronans utgifter för värdering och avstyckning, vilka kostnader icke kunna hänföras till kapitalutlägg, torde vidare böra anvisas ett anslag av högst 4 000 kronor.

I enlighet härmed skulle alltså, under förutsättning att fastigheten Håknäs 5¹⁴ icke inköpes, för förvärvet av egendomen erfordras *dels* å kapitalbudgeten ett investeringsanslag av (25 000 + 20 000) 45 000 kronor, och *dels* å driftbudgeten ett anslag av 4 000 kronor. Framställningarna om anslag till inköp av möbler och jordbruksinventarier till ett sammanlagt värde av 50 000 kronor ha icke föranlett erinran från statskontorets sida.

Statens utlänningskommission, som även avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har väl framhållit såsom önskvärt att utlänningsförläggningen å Sörbyn kunde bibehållas men icke velat motsätta sig fångvårdsstyrelsens förslag, då detta avsåge att gagna ett mera stadigvarande syfte än egendomens nuvarande användning. Kommissionen har emellertid framhållit som sin mening, att fångar ej kunna överföras till Sörbyn, innan förläggningen hunnit avvecklas.

Departements-
chefen.

I sitt den 14 november 1944 avgivna betänkande angående verkställigheten av frihetsstraff m. m. (SOU 1944: 50) har strafflagberedningen framlagt förslag till vittgående ändringar beträffande principerna för verkställighet av frihetsstraff ävensom till därav betingade reformer av anstaltsväsendet. Förslaget innefattar bland annat att den öppna anstaltsvården skall utvidgas på bekostnad av den slutna. I detta syfte föreslås, att ett antal nya kolonier inrättas, företrädesvis genom att fångvården övertar eller arrenderar lantgårdar; dessa kolonier skola var och en kunna mottaga 20—30 fångar. För Norrland föreslås två kolonier, den ena anknuten till centralfängelset i Härnösand och omfattande 30 platser, den andra anknuten till kronohäktet i Umeå och omfattande 20 platser.

De principer om bl. a. öppen anstaltsvård som ligga till grund för strafflagberedningens förslag överensstämmer med de strävandena som under senare tid gjort sig gällande på fångvårdens område. Sålunda ha under senare år inrättats ett flertal anstalter och avdelningar av öppen karaktär. Dessa ha emellertid huvudsakligen varit avsedda för specialvård. Å de för vanligt fångförvar avsedda anstalterna finnas öppna vårdplatser vid det såsom jordbruksfängelse disponerade centralfängelset i Mariestad och de därtill anslutna kolonierna Rödjan, Singeshult, Leverstad och Lockerud. Sistnämnda koloni, som är nyinrättad, avses dock att tillsvidare användas såsom provisorisk ungdomsanstalt. För vanligt fångförvar disponeras därjämte delvis en av fångvårdsstyrelsen arrenderad egendom i Åby, Sorunda socken. Det sammanlagda antalet öppna platser för vanligt fångförvar utgör för närvarande omkring 150, varav omkring hälften på kolonier. Någon koloni i anslutning till straffanstalterna i Norrland har hittills icke funnits.

Vid flera tidigare tillfällen har jag uttalat mig för en utökning av den öppna anstaltsorganisationen (jfr II ht. 1944 s. 96 o. 1945 s. 99).

Egendomen Sörbyn är såsom fångvårdsstyrelsen närmare utvecklat ur flera synpunkter synnerligen lämplig för sitt ändamål. Villkoren för överlåtelsen äro enligt min mening också skäliga. På grund härav och då behovet av en fångkoloni för Norrland är trängande, anser jag mig böra förorda, att medel ställas till förfogande för fullföljande av det ingångna bytesavtalet. För sådant ändamål synes emellertid tillräckligt att anslag anvisas motsvarande den mellangift som kronan skall erlægga enligt avtalet eller 25 000 kronor. Bärande skäl att härutöver anvisa medel för överförande till domänverkets markinköpsfond finner jag i likhet med statskontoret ej föreligga.

Vad angår frågan om förvärv av fastigheten Håksnäs 5¹⁴ får jag hänvisa till den proposition, som enligt vad förut nämnts avlåtes på föredragning av chefen för jordbruksdepartementet. Enligt denna proposition bör framställning om inköp av ifrågavarande fastighet icke göras för närvarande.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår är det för närvarande osäkert när utlänningsförläggningen å Sörbyn kan nedläggas och egendomen tagas i anspråk för fångvårdsändamål. Med hänsyn till angelägenheten av att egendomen förvärvas för fångvårdens räkning, synes emellertid förvärvet böra komma till stånd även om utlänningsförläggningen måste bibehållas ännu någon tid. Innan förläggningen nedlägges böra fångar icke utan särskilda skäl överföras till Sörbyn. Egendomens användande såsom utlänningsförläggning bör dock icke hindra att den iordningställes för fångvården.

Den planerade kolonien bör tills vidare avses för intagna, som ha att avtjäna längre frihetsstraff, och anknytas till centralfängelset i Härnösand.

Mot de föreslagna förbättringsarbetena å de båda till anstaltsbyggnader avsedda boningshusen ävensom kostnaderna härför har jag icke funnit anledning till erinran. I avvaktan på att frågan om redovisningen av de för olika statliga ändamål upplåtta statliga jordbruksegendomarna, vilken fråga nu är föremål för ytterligare utredning hos riksräkenskapsverket, vinner en slutlig lösning, böra anstaltsbyggnaderna liksom egendomen i övrigt redovisas å domänfonden. Det för ifrågavarande förbättringsarbeten erforderliga beloppet, 20 000 kronor, torde såsom avseende byggnader, vilka icke avses att tjäna jordbruksdriften, böra anvisas på driftbudgeten. Arbetena synas, såsom nyss nämnts, kunna igångsättas omedelbart utan hinder av att egendomen disponeras såsom förläggning för utlänningar. De arbeten, som i övrigt erfordras för iståndsättande av personalbostäder m. m. kunna, i enlighet med vad fångvårdsstyrelsen framhållit, utföras efter hand och kräva icke särskilda anslag. För täckande av kostnaderna för möbler, inventarier och värdering m. m. ha medel jämväl äskats under driftbudgeten.

I enlighet med det anförda skulle för förvärv av egendomen Sörbyn erfordras 25 000 kronor, vilket belopp torde böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv av egendomen Sörbyn* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av kronor 25 000.

Kungl. Maj:ts proposition nr 163.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Leffler.

Bilaga 8.

Kapitalinvesteringar.

Kommunikationsdepartementet.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Domö, anmäler här efter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 samt anför därvid följande.

Statens affärsverksfonder.

A. Postverket.

[1.] **Posthusbyggnad i Kalmar.** Till uppförande av ett posthus å en för postverkets räkning tidigare förvärvat tomt inom kvarteret Floras kulle i Kalmar anvisade riksdagen för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 775 000 kronor. Sedermera föreskrevs emellertid av statsfinansiella skäl, att arbetena för posthusbyggnaden icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande fullföljas i vidare mån än i vad avsåge upprättande av byggnadsritningar och entreprenadhandlingar. Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade riksdagen ett reservationsanslag (B) av 100 000 kronor avsett att täcka efter byggnadsanslagets anvisande inträffad stegring av byggnadskostnaderna.

Genom beslut den 12 juni 1942 förklarade Kungl. Maj:t, att generalpoststyrelsen skulle äga även under budgetåret 1942/43 disponera bland annat berörda, för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslag. Av Jetta anslag hade 20 000 kronor tagits i anspråk för upprättande av byggnadsritningar m. m.

I sin skrivelse den 28 augusti 1942 med anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 meddelade generalpoststyrelsen, att byggnadsfrågan kommit i ett

nytt läge. Kalmar stad, av vilken styrelsen förvärvat tomtområdet inom kvarteret Floras kulle, hade inlett förhandlingar för att söka få till stånd överenskommelse om byte av den försålda tomten mot annat för posthusbygge lämpligt tomtområde. Av denna anledning beräknades byggnadsföretaget icke kunna igångsättas under budgetåret 1942/43. Med hänsyn till gällande bestämmelser angående äldre reservationsanslag syntes det nödvändigt, att för byggnadsföretaget erforderliga medel ånyo anvisades av riksdagen. Styrelsen hemställde fördenskull, att ett reservationsanslag av 855 000 kronor (återstoden av de båda tidigare beviljade anslagen) måtte för ändamålet anvisas å kapitalbudgeten för budgetåret 1943/44. I anledning av denna framställning medgav riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, att återstående del av det för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget finge disponeras jämväl under budgetåret 1943/44.

Förhandlingarna rörande byte av tomt för posthusbyggnaden ledde till en överenskommelse mellan generalpoststyrelsen och Kalmar stad, vilken godkändes av Kungl. Maj:t den 1 oktober 1943. Enligt överenskommelsen skall staden i byte mot postverkets tomt inom kvarteret Floras kulle lämna ett tomtområde om 1 800 m² i västra delen av den öppna platsen Sveaplan inom Kalmar stad jämte en kontant meltanskillnad av 7 000 kronor.

Enär de för posthusbyggnaden disponibla anslagen om sammanlagt 855 000 kronor icke skulle stå till förfogande efter utgången av budgetåret 1943/44, hemställde generalpoststyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1943 om anvisande för budgetåret 1944/45 av ett nytt investeringsanslag av 855 000 kronor. Härvid anförde styrelsen, att arbetet med upprättande av detaljerat förslag till posthusets utformning icke hunnit slutföras och att ej heller en någorlunda tillförlitlig kostnadsberäkning i ärendets dåvarande läge kunde upprättas. Styrelsen ansåge därför och med hänsyn till det starka behovet av ett nytt posthus i Kalmar, att anslaget preliminärt borde beräknas efter det tidigare angivna kostnadsbeloppet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (kapitalbudgeten, bil. 4, punkt 7) anvisade 1944 års riksdag för budgetåret 1944/45 ett investeringsanslag av 855 000 kronor för posthusbyggnaden. Beträffande dispositionen av anslaget har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja framdeles meddela beslut.

I skrivelse den 23 februari 1945 har *generalpoststyrelsen* hemställt, att arbetena med uppförande av posthuset i Kalmar måtte efter beslut av Kungl. Maj:t få påbörjas utan avvaktande av slutligt anslagsäskande för ändamålet.

Styrelsen meddelar till en början, att arbetet med uppgörande av förslagsritningar och kostnadsberäkningar till posthusbyggnaden uppdragits åt arkitekten L.-E. Lallerstedt. Definitiva dylika handlingar förelåge ännu icke i färdigt skick, enär arbetet med byggnadsförslagets slutgiltiga utformning fördröjts i avvaktan på resultatet av upprepade förhandlingar i ärendet med Kalmar stads myndigheter. Styrelsen räknade emellertid med att inom den närmaste tiden kunna till Kungl. Maj:t överlämna av Kalmar stad godkända

förslagsritningar ävensom fullständig kostnadsberäkning jämte byggnadsstyrelsens yttrande i ärendet. Styrelsen ville emellertid framhålla, att den nu planerade byggnadens volym beräknades icke nämnvärt komma att avvika från det ursprungligen föreslagna posthusets inom kvarteret Floras kulle. De definitiva byggnadskostnaderna komme därför att tämligen väl motsvara de år 1938 beräknade kostnaderna för det då planerade posthuset med tilllägg dock av erforderligt belopp för att kompensera inträffad stegring av byggnadskostnaderna.

Behovet av ett nytt posthus i Kalmar hade, fortsätter generalpoststyrelsen, alltsedan styrelsen år 1938 första gången hemställde om anslag för ändamålet, för varje år blivit alltmera framträdande på grund av den inträdda ökningen i poströrelsen. Lokalförhållandena vid postkontoret i Kalmar vore nu så besvärande, att styrelsen funne det högst angeläget, att den redan i princip beslutade nya posthusbyggnaden snarast möjligt uppfördes. Härtill komme, att de nuvarande postlokalerna, vilka vore inrymda i riksbankens fastighet, inom kort komme att erfordras för telegrafverkets behov. Telegrafstyrelsen hade i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 14 februari 1945 meddelat, dels att telegrafverket med riksbanken träffat avtal om övertagande av fastigheten ifråga, dels att den nuvarande brevbärareexpeditionen behövde disponeras av telegrafverket för installation av förstärkarutrustning, som erfordrades i samband med tillkomsten av ny stamlinjekabel för rikstrafiken utmed ostkusten. Vidare måste tidsenlig stationsutrustning för automatisk koppling snarast anskaffas för telefonstationen i Kalmar. Med anledning härav hade telegrafstyrelsen i nämnda skrivelse till byggnadsstyrelsen hemställt, att allt måtte göras för att postverkets lokalfråga ordnades i så god tid, att de lokaler, som behövdes för en överdragsstation, bleve tillgängliga för telegrafverket senast den 1 juli 1945.

Av det föregående framginge, fortsätter generalpoststyrelsen, att arbetet med uppförande av en posthusbyggnad i Kalmar borde påbörjas snarast möjligt. Då emellertid det anvisade anslaget av 855 000 kronor icke kunde beräknas vara tillfyllest under nu rådande prisläge, ankomme det på riksdagen att på nytt besluta i fråga om uppförande av posthus i Kalmar. Ehuru styrelsen icke för närvarande vore i tillfälle framlägga definitivt kostnadsförslag i ärendet, ville det med hänsyn till företagets höga angelägenhetsgrad synas styrelsen högst önskvärt, att beslut snarast möjligt fattades om byggnadsarbetenas igångsättande på grundval av de ritningar m. m., som generalpoststyrelsen inom kort komme att överlämna. Ett sådant beslut syntes, såvitt styrelsen kunde bedöma, kunna fattas utan avvaktande av slutgiltigt anslagsäskande i frågan. Det skulle sedermera ankomma på styrelsen att så snart ske kunde inkomma med hemställan om anvisande å tilläggsstat för budgetåret 1945/46 av för byggnaden erforderligt slutligt anslag.

Till uppförande av posthusbyggnad i Kalmar har riksdagen anvisat dels *Departement-*
för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 775 000 kronor, dels ock å *chefen.*
tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag

(B) av 100 000 kronor. För uppgörande av ritningar och kostnadsförslag har av förstnämnda anslag tagits i anspråk ett belopp av 20 000 kronor.

Till följd av att de nämnda anslagen — med undantag för det i anspråk tagna beloppet — sedermera enligt gällande anslagsregler förfallit, har 1944 års riksdag anvisat ett investeringsanslag av (775 000 + 100 000 — 20 000) 855 000 kronor för ändamålet. Till grund för beviljandet av sistnämnda anslag lågo icke några nya kostnadsberäkningar, enär sådana med hänsyn till ändrade förhållanden i fråga om det nya posthusets förläggning, icke för det dåvarande kunde upprättas.

Dispositionsbeslut har av samma orsak ännu ej av Kungl. Maj:t meddelats beträffande anslaget å 855 000 kronor. Definitiva kostnadsberäkningar och ritningar torde icke kunna föreligga så snart, att de kunna underställas den nu församlade riksdagen inom den för propositioners avgivande stadgade tiden. Emellertid är den planerade byggnadens volym ungefärligen densamma som det tidigare till 875 000 kronor kostnadsberäknade posthusets. Enligt vad generalpoststyrelsen meddelat torde kostnaderna därför i stort sett kunna hållas inom ramen för det till förfogande stående anslaget med tillägg motsvarande den stegring av byggnadskostnaderna, som inträffat efter år 1940.

Med hänsyn till vad som förutsattes i samband med äskande av det för budgetåret 1944/45 beviljade investeringsanslaget (1944 års statsverksproposition, kapitalbudgeten: bil. 4, punkten 7), torde Kungl. Maj:t äga meddela beslut om byggnadsföretagets igångsättande. Emellertid har jag, då det såsom nämnts kan förutses att ytterligare kostnader uppkomma, ansett mig böra bringa detta förhållande till riksdagens kännedom. Med hänsyn till angelägenheten av att byggnadsarbetena utan onödigt dröjsmål påbörjas, är det min avsikt att — därest erinran häremot icke från riksdagens sida framställs och under förutsättning att det under utarbetande varande ritningsförslaget vid den blivande granskningen befinnes kunna fastställas — föreslå Kungl. Maj:t att utan hinder av att anvisade medel kunna beräknas icke helt förslå för företagets slutförande föranstalta om byggnadsföretagets igångsättande, så snart detta med hänsyn till material- och arbetsmarknadsläget prövas möjligt. Erforderlig anslagsförstärkning torde sedermera få äskas av riksdagen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte förordna,

att vad i detta ärende anförts skall genom utdrag av statsrådsprotokollet delgivas riksdagen.

D. Statens vattenfallsverk.

[2.] 12. **Tillbyggnad av fastigheten nr 13 i kvarteret Björnen i Stockholm.** I skrivelse den 29 mars 1944 hemställde vattenfallsstyrelsen om medgivande att för påbyggnad av dels västra gårdshuset på tomten nr 13 i kvarteret Björnen i Stockholm, dels det nya gathuset på tomten nr 11 i samma kvar-

ter använda sammanlagt 220 000 kronor av det å kapitalbudgeten under statens vattenfallsverk anvisade anslaget till Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar och mindre regleringsföretag m. m., dock att med påbyggnad av sistnämnda hus kunde anstå, därest styrelsen finge senast från och med den 1 april 1945 disponera över minst 150 m² nettoarea i statens vattenfallsverks fastighet Drottninggatan 19 å tomten nr 8 och 10 i kvarteret Björnen.

Vattenfallsstyrelsen framhöll i sin skrivelse bland annat, att styrelsens behov av kontorslokaler i Stockholm mycket hastigt tillvuxit på grund av den forcering, med vilken kraftverksbyggnaderna under senaste åren bedrivits och alltjämt bedreves, samt till följd av därmed sammanhängande förundersökningar och preliminära utredningar om olika nya vattenfallsutbyggnader och vattenregleringar. Ny personal och ytterligare lokalutrymmen måste vidare förutses erforderliga, om och när sådana arbeten, till vilka medel kunde komma att anvisas å allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, skulle utan dröjsmål startas med stora arbetsstyrkor. De nya kontorsutrymmen, som inom närmaste tiden krävdes, uppskattade styrelsen vid tidpunkten för skrivelsens avlåtande till 150 m² nettoarea för de uppgifter, vilka redan blivit styrelsen ålagda. Ytterligare ungefär lika stort utrymmesbehov beräknades så gott som omedelbart uppstå, om särskilda investeringsarbeten i någon avsevärd omfattning tillkomme. Styrelsen såg sig därför nödsakad att planera för att före den 1 april 1945 kunna förfoga över nya kontorslokaler med sammanlagt omkring 300 m² nettoarea, varav hälften om möjligt redan hösten 1944.

Genom beslut den 9 juni 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t vattenfallsstyrelsen att för beredande av lokaler för bedrivande av på styrelsen ankommande planeringsarbeten låta utföra påbyggnad med två våningar av västra gårds- huset å fastigheten nr 13 i kvarteret Björnen i huvudsaklig överensstämmelse med till styrelsens skrivelse fogade ritningar för en beräknad kostnad av 125 000 kronor.

Genom brev den 30 juni 1944 förordnade Kungl. Maj:t, att kostnaderna för denna påbyggnad skulle gäldas från det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 under sjätte huvudtiteln anvisade reservationsanslaget av 2 000 000 kronor till Täckning av planeringskostnader.

I skrivelse den 25 augusti 1944 meddelade vattenfallsstyrelsen, att styrelsen funnit oundgängligt att för mötande av då redan föreliggande arbetsuppgifter utöka personalen vid de båda byggnadstekniska byråerna med ett tiotal personer utöver vad som förutsetts i mars 1944 samt att förstärka den kamerala och drifttekniska personalen. Den påbyggnad av gårds- huset på tomten nr 13 i kvarteret Björnen, vartill medel av Kungl. Maj:t anvisats i juni 1944, beräknades bliva färdig under loppet av oktober 1944. Härigenom komme en nyttig kontorsyta av 184 m² att tillföras styrelsen. För att om möjligt få tillgång till de ytterligare erforderliga lokalerna inom den av styrelsen senast inköpta fastigheten nr 8 och 10 i kvarteret Björnen hade styrelsen uppsagt två hyresgäster där till avflyttning. Uppsägningarna hade emellertid av vederbörande myndigheter förklarats ogiltiga såsom obilliga

mot hyresgästerna, oaktat styrelsen anvisat möjligheter för hyresgästerna att få förhyra andra lokaler.

Vattenfallsstyrelsen uttalade vidare i sin sistnämnda skrivelse, att det vore oundgängligt, att den planerade påbyggnaden på fastigheten nr 11 i kvarteret Björnen komme till utförande. Härigenom skulle styrelsen kunna erhålla ytterligare kontorslokaler med en nyttig golvyta av 139 m². Påbyggnaden hade kostnadsberäknats till 95 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i proposition 1944: 288 (bil. 11, punkten 2) anvisade riksdagen enligt skrivelse den 28 november 1944 (nr 482) det begärda anslaget. Genom beslut den 1 december samma år uppdrog Kungl. Maj:t åt vattenfallsstyrelsen att låta utföra tillbyggnaden.

I skrivelse den 28 februari 1945 har nu *vattenfallsstyrelsen* ånyo påkallat medelsanvisning till tillbyggnad inom kvarteret Björnen, närmare bestämt av fastigheten nr 13 i detta kvarter.

Såsom motivering har vattenfallsstyrelsen anfört följande.

Inom några veckor har vattenfallsstyrelsen färdigställt den påbyggnad av fastigheten nr 11 i kvarteret Björnen, vars utförande Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande den 1 december 1944 uppdrog åt styrelsen. De sålunda erhållna nya lokalerna erfordrades redan för det arbetsprogram, som ifrågasattes under sistlidna höst. Styrelsen har sedan dess anmodats att utöka reservinvesteringsprogrammet. Totalsumman för vattenfallsstyrelsens nybyggnader under budgetåret 1945/46 har därmed höjts från 56,1 till 63,4 miljoner kronor. Varje utvidgning av byggnadsprogrammet är emellertid förenad med en motsvarande ökning av såväl utrednings-, planerings- och konstruktionsarbetena som även av uppgifterna för materialanskaffning, utverkande av byggnadstillstånd samt behandlingen av kamerala frågor m. m.

Styrelsen finner det beklagligt att ånyo behöva konstatera knapphet på kontorsutrymme, men tyvärr kan styrelsen icke taga i anspråk den fastighet, Björnen nr 8—10 i hörnet av Drottninggatan och Karduansmakaregatan, som inköptes år 1943, emedan hyresgästerna med stöd av hyreslagen vägra att avflytta. Hänvändelse från vattenfallsstyrelsens sida till hyresnämnd och hyresråd har icke lett till önskad påföljd.

Vid varje anhållan om nybyggnader och utvidgningar har styrelsen ansett det vara sin skyldighet att hålla sig inom ramen för det, som varit alldeles nödvändigt vid förhandenvarande program. Sedan reservinvesteringsprogrammet utvidgades i januari detta år, hava ånyo undersökts möjligheterna att inom kvarteret Björnen skaffa nya utrymmen. Det har därvid utrönt, att man genom påbyggnad av fastigheten Björnen nr 13 i hörnet av Drottninggatan och Herkulesgatan kan, på sätt närmare framgår av i ärendet uppgjorda ritningar, åstadkomma en vindsvåning med en bruttoarea av 330 m² och en nyttig rumsarea av 205 m², lämpligen fördelad på 13 rum. Det är visserligen icke någon betydande ökning men dock under nuvarande förhållanden mycket värdefull.

Ett inom styrelsen upprättat diagram utvisar, hur det i anspråk tagna utrymmet vuxit jämsides med den anställda personalen, och att — trots alla nybyggnader — kvadratmeterytan tjänsterum per person icke ökats. Även efter verkställande av den nu ifrågasatta påbyggnaden beräknas samma förhållande komma att råda.

Kostnaden för denna påbyggnad är beräknad till 140 000 kronor. Storleken av årskostnaden beror i hög grad på avskrivningstiden. Om icke kvarte-

ret Björnen hade legat i en ombyggnadszon, så skulle givetvis den nu ifrågasatta påbyggnaden kunna användas under mycket lång tid framåt, och det hade icke funnits anledning att räkna med kortare avskrivningstid än 40 år. I så fall skulle årskostnaden vid $3\frac{1}{2}$ % räntefot bli 13 580 kronor eller per brutto m² 41: 16 kronor. Nu måste man för säkerhets skull räkna med en kortare amorteringstid. Även om man skulle betrakta påbyggnaden som ett halvt provisorium — med hänsyn till att en omfattande ombyggnad av kvarteret Björnen kan tänkas komma till stånd i samband med breddningen av Herkulesgatan och Karduansmakaregatan — så får man dock konstatera, att denna breddning icke behöver framtvinga någon omedelbar ombyggnad av fastigheten kvarteret Björnen nr 13. Man kan efter breddningen av Karduansmakaregatan mycket väl till en början längs med den nya gatulinjen uppföra en huslänga, som dels ansluter sig till de nuvarande byggnaderna inom Björnen nr 13, dels ingår som ett led i en blivande radikal ombyggnad. Det är vidare att märka, att vid en modernisering av kvarteret Björnen naturligt är att börja med de bristfälligaste husen, nämligen östra delen av gatulängan längs Herkulesgatan samt det gamla huset i hörnet av Herkulesgatan och Klara Södra Kyrkogata, kvarteret Björnen nr 2. Beaktar man dessa synpunkter, så synes 25 år vara den minsta levnadslängd man bör beräkna för den nya vindsvåningen i nr 13. Vid denna livslängd blir årskostnaden för denna 15 540 kronor eller 47: 10 kronor per m² bruttoarea.

Vattenfallsstyrelsen har begärt uttalanden om byggnadsförslaget av Stockholms byggnadsnämnd och byggnadsstyrelsen.

Med hänsyn till att propositionstiden närmar sig sitt slut har vattenfallsstyrelsen ansett sig böra redan nu framlägga frågan, trots att yttranden icke föreligga från byggnadsnämnden och byggnadsstyrelsen. På grund av under hand inhämtade uppgifter har styrelsen emellertid anledning förvänta, att någon erinran från nämnda myndigheter icke skall framställas mot bygget.

Det synes vattenfallsstyrelsen icke uteslutet, att den ifrågavarande påbyggnaden bekostas med driftmedel i betraktande av att dess livslängd eventuellt blir begränsad till 25 år.

Vattenfallsstyrelsen hemställer, att för tillbyggnad av fastigheten nr 13 i kvarteret Björnen i Stockholm måtte till styrelsens förfogande ställas ett belopp av 140 000 kronor.

För tillgodoseende av vattenfallsstyrelsens lokalbehov i Stockholm har *Departements-* statsverket i olika etapper förvärvat hela kvarteret Björnen. Den nuvarande *chefen.* bebyggelsen i kvarteret är av varierande värde. Sålunda upptager en stor del av kvarterets inre, i synnerhet östra sidan, dels oordnad och heterogen gårdsbebyggelse, dels även byggnadskomplex av byggnadskulturhistoriskt värde, nämligen de s. k. Rudebeckska husen. En avsevärd del av den nuvarande bebyggelsen torde framdeles komma att rivas och ersättas med nybyggnader. Såsom jag vid anmälan hösten 1944 av anslagsäskandet för påbyggnad av fastigheten nr 11 i kvarteret framhöll, böra därför helst inga mera avsevärda byggnadskostnader nedläggas på andra byggnadspartier än sådana, som beräknas komma att ingå i det slutliga utbyggnadsskedet, förrän en redan påbörjad utredning om kvarterets slutliga utbyggande slutförts. Emellertid beräknar vattenfallsstyrelsen, att den byggnad, som nu föreslås skola påbyggas, skall kunna utnyttjas under åtminstone 25 år.

Det nu av vattenfallsstyrelsen uppmärksammade utökade utrymmesbehovet har närmast föranletts av att den inom styrelsen bedrivna planläggningen av vattenkraftutbyggnader, som lämpa sig att taga i anspråk såsom arbetsobjekt vid en arbetsmarknadskris, ökats på begäran av investeringsutredningen. Denna begäran om utökning av investeringsreserven har framställts efter samråd med mig och betingats av önskvärdheten att bereda möjlighet till en vidgad marginal mellan krafttillgång och beräknad kraftkonsumtion. Såsom jag vid anmälan av statsverkspropositionen för innevarande budgetår framhöll, är det angeläget, att planeringsarbeten för ytterligare utbyggnad av vattenkraft kontinuerligt bedrivs i sådan takt, att i en omställningskris på arbetsmarknaden sådana utbyggnader kunna tillgripas såsom sysselsättningsobjekt i hela den utsträckning detta kan befinnas vara påkallat och med hänsyn till materialläget prövas möjligt.

Med hänsyn till den vikt nu avsedda planeringsarbeten sålunda äga finner jag mig böra tillstyrka, att medel anvisas för de ifrågasatta byggnadsarbetena. För ändamålet böra driftmedel icke lämpligen komma till användning, utan i stället bör investeringsanslag i vanlig ordning äskas av riksdagen.

Vattenfallsstyrelsens framställning har — ehuru behovet av byggnadsföretaget bort kunna förutses inom sådan tid, att rådrum för ärendets beredning i vederbörlig ordning kunnat vinnas — avgivits så sent, att det icke varit möjligt att föranstalta om sådan remissbehandling, som eljest bort äga rum. Detta oaktat har jag ansett mig nu böra anmäla frågan för att det icke skall bli nödvändigt att uppskjuta framläggandet av proposition i ämnet till efter den för propositioners avgivande regelmässigt gällande tidpunkten. Emellertid har jag under hand inhämtat, att byggnadsstyrelsen med hänsyn till nu rådande förhållanden förklarat sig icke vilja motsätta sig den planerade påbyggnaden. De av vattenfallsstyrelsen begärda yttrandena från byggnadsstyrelsen och byggnadsnämnden i Stockholm komma att, så snart de avgivits, tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Såvitt den föreliggande utredningen giver vid handen, synes anledning icke föreligga till erinran i och för sig mot det föreliggande byggnadsförslaget eller de därför beräknade kostnaderna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillbyggnad av fastigheten nr 13 i kvarteret Björnen i Stockholm* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av kronor 140 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Fredric Hawerman.

Bilaga 9.

Kapitalinvesteringar.

Finansdepartementet.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars
1945.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 samt anför därvid följande.

VII. Fonden för statens aktier.

[1.] **2. Förvärv och teckning av aktier i samband med bildande av Sveriges centrala restaurangaktiebolag.** Tidigare denna dag har Kungl. Maj:t på min hemställan beslutat avlåtande av proposition till riksdagen med förslag om inrättande av Sveriges centrala restaurangaktiebolag. Enligt detta förslag skall staten övertaga aktier i de nuvarande restaurangaktiebolagen ävensom verkställa viss aktieteckning i det nya bolaget. Kostnaderna härför ha beräknats till 4 950 000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att de förberedande åtgärderna för bolagsbildningen snarast möjligt vidtagas torde medel för ändamålet böra äskas å tilläggsstat till löpande riksstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv och teckning av aktier i samband med bildande av Sveriges centrala restaurangaktiebolag* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av kronor 4 950 000.

Kungl. Maj:ts proposition nr 163.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Åmark.

Bilaga 10.

Kapitalinvesteringar.

Ecklesiastikdepartementet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Andrén, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **14 a. Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m.** Tandläkarinstitutet är inrymt i östra delen av en staten tillhörig byggnad i kvarteret Grönlandet norra.

I propositionen 1943: 214 underställde Kungl. Maj:t riksdagens prövning frågan om utvidgade lokaler för tandläkarinstitutet. Till bedömning förelågo därvid tre alternativ, av vilket det, som lades till grund för propositionen efter att hava godtagits av medicinalstyrelsen och tandläkarinstitutet, i huvudsak innebar, att statens rättskemiska laboratorium skulle överflyttas till statens rättskemiska laboratoriums lokaler vid Lindhagensgatan samt att gårds- huset i kvarteret Grönlandet norra skulle påbyggas med en våning. Totalkostnaden för detta alternativ beräknades till 755 000 kronor, därav 15 000 kronor avsågos för ändrings- och reparationsarbeten inom rättskemiska laboratoriets lokaler i kvarteret Grönlandet norra.

Sedan riksdagen, med bifall till propositionen, för budgetåret 1943/44 anvisat ett investeringsanslag av 755 000 kronor för om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m., uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 23 juli 1943 åt byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med det i propositionen förordade förslaget ombesörja byggnadsarbetenas utförande. Vid fortsatta undersökningar, som byggnadsstyrelsen vidtog för fullgörande av det sålunda lämnade uppdraget, framgick, att grundförhållandena under gårdsbyggnaden i kvarteret Grönlandet norra äro så dåliga, att den projekterade påbyggnaden av detta hus icke var tillrådlig. I stället utarbetade den av byggnadsstyrelsen anlitade arkitektbyrå — Ragnar Östbergs byrå — förslag till påbyggnad av en annan del av samma fastighet, nämligen den mot Holländargatan vettande östra längan. Kostnaderna för detta reviderade byggnadsförslag uppskattades till 960 000 kronor, vilket belopp inkluderade dels kostnader, 50 000 kronor, för en möjligen erforderlig grundförstärkning, dels ock tillägg för prisstegring.

Under ritningsarbetets gång framfördes därjämte från tandläkarinstitutets sida behov av ökade lokaler, bland annat för en mottagningscentral vid tandläkarinstitutet för patienter. Dessa mottagningslokaler för allmänheten skulle kunna inredas i befintliga personalbostäder i östra längan mot Holländargatan av fastigheten kvarteret Grönlandet norra. De på dessa ändringsarbeten belöpande kostnaderna beräknades till cirka 30 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen, som för sin del redan tidigare anfört betänkligheter mot ombyggnadslinjen — vilken dock aldrig avsetts innebära en definitiv lösning av tandläkarinstitutets lokalfråga utan betraktats endast såsom ett provisorium i avvaktan på en nybyggnad — förordade i det uppkomna läget i skrivelse den 18 december 1943, att institutets lokalfråga skulle upptagas till omprövning, och föreslog skyndsamt utredning rörande en fullständig nybyggnad för institutet.

Genom beslut den 8 januari 1944 fann emellertid Kungl. Maj:t den av byggnadsstyrelsen gjorda framställningen icke föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att Kungl. Maj:t anbefallde byggnadsstyrelsen att vid utförandet av om- och tillbyggnaden av tandläkarinstitutets lokaler m. m. vidtaga de ändringar beträffande byggnadsföretaget, som framginge av ovannämnda, av Ragnar Östbergs arkitektbyrå uppgjorda ritningar, dock att med anordnandet av mottagningslokalerna för allmänheten skulle tills vidare anstå; och skulle det åligga byggnadsstyrelsen, som ägde vidtaga sådana jämkningar i byggnadsprogrammets detaljer, vilka befundes lämpliga, att tillvarataga de möjligheter till förenklingar och begränsningar i fråga om byggnadsmateriel, konstruktioner och inredning, som kunde — utan att undervisningens intressen eftersattes — leda till besparingar i anläggnings- och driftkostnader.

I propositionen 1944: 194 angående omorganisation av tandläkarinstitutet m. m. anförde föredragande departementschefen, bland annat, följande.

Den av riksdagen beslutade ombyggnaden av tandläkarinstitutets lokaler kan ej genomföras till den beräknade kostnaden av 755 000 kronor. Med frågan om anordnande av ytterligare anslagsmedel synes dock böra anstå till

den senare tidpunkt, då merkostnaderna kunna med större exakthet angivas. Byggnadsstyrelsen torde i avbidan härför för arbetenas slutförande, i mån av behov, få förskottsvis disponera tillgängliga medel. Jag anser mig emellertid böra förorda, att riksdagens medgivande nu inhämtas till att lokaler för förenämnda mottagningscentral må iordningställas för en beräknad kostnad av 30 000 kronor och att härför må disponeras erforderligt belopp av det för budgetåret 1943/44 anvisade investeringsanslaget till Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m.

Riksdagen förklarade i skrivelsen 1944: 367, att riksdagen icke funnit något att erinra mot vad departementschefen sålunda anfört.

I skrivelse den 19 februari 1945 har nu *byggnadsstyrelsen* hemställt, att för ifrågakvarande ändamål måtte anvisas ytterligare 745 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har anfört:

Byggnadsföretaget, som igångsattes under april 1944, beräknas bliva färdigställt under hösten 1945. Såsom närmare framgår av det följande ha svårigheter av olika art verkat hindrande och fördyrande på arbetena. Endast genom att tillgripa övertidsarbete i stor utsträckning har det sålunda lyckats att redan till början av höstterminen 1944 färdigställa de för undervisningen vid institutet i första hand behövliga lokalerna, varigenom utbildningen av tandläkare kunnat fortgå oberoende av byggnadsarbetena. Fördelningen på olika utgiftsposter av de vid olika tillfällen såsom erforderliga ansedda medlen för ändamålet framgår av följande sammanställning:

	1943 års riksdag	1943 års reviderade förslag	1945 års fram- ställning
1. Byggnadsarbeten	336 000	437 000	595 000
2. Målningsarbeten.....	63 000	90 000	135 000
3. Inredningsarbeten	32 000	39 000	74 000
4. Linoleummattor.....	22 000	24 000	45 000
5. Värmeledning, ventilationsanläggning och sanitetsteknisk installation.....	152 000	195 000	385 000
6. Elektriska installationer	80 000	95 000	141 000
7. Ritningar, arbetsledning och administration.....	70 000	80 000	110 000
8. Vissa ändringsarbeten inom medicinalstyrelsens lokaler	—	—	15 000
	755 000	960 000	1 500 000

Beträffande den nu uppkomna merkostnaden, 540 000 kronor, i förhållande till den i 1943 års reviderade förslag angivna totalkostnaden, 960 000 kronor, har byggnadsstyrelsen anfört huvudsakligen följande.

1. *Byggnadsarbeten.* Merkostnaden uppgår till (595 000 — 437 000 =) 158 000 kronor och betingas i allt väsentligt av följande omständigheter.

De i byggnaden befintliga avloppsledningarna visade sig vara igenslammade, huvudsakligen av gips, och kallvattenledningarna angräpnade av rost, varför dessa ledningar måste helt nyläggas eller nedtagas för rensning och återuppmonteras. Då ledningarna voro förlagda i kanaler i väggarna, måste väggytter i stor omfattning rivats upp och efter ledningsmontaget ånyo igen sättas, varigenom en avsevärd kostnadsökning uppstått. Beträffande åtskilliga lokaler i byggnaden hade vid den tidigare upprättade kostnadsberäkningen förutsatts, att några dylika åtgärder icke skulle behöva vidtagas.

Vidare har styrelsen, i de flesta fall efter framställning från institutets sida, ansett sig böra utföra ett flertal från början icke avsedda arbeten. I

förevarande hänseende må, förutom anordnandet av förenämnda lokaler för central mottagning av patienter, framhållas följande.

Lokalerna inom den påbyggda våningen 5 trappor upp ha måst omdisponeras och utökas.

Ombyggnaden av golvkonstruktionen och ändringar med avseende på bjälklagskonstruktionen i norra delen och mitteldelen av våningen 3 trappor upp ha nödvändiggjorts därav, att lokalerna i denna del av byggnaden tidigare använts såsom kliniksalar, men nu skola disponeras för laboratorieändamål.

Vidare ha extra byggnadsarbeten erfordrats för placering av ledningar i golv och väggar till numera 255 tandläkarstolar i stället för i den tidigare kostnadsberäkningen upptagna 119 stolar, samt ledningar till ett från 86 till 279 ökat antal tvättställ, från 14 till 56 ökat antal W. C.-stolar och från 39 till 66 ökat antal utslagstrattar m. m. Härvid är dessutom att märka, att äldre sanitetsgods och apparater varit av så undermålig beskaffenhet att de icke kunnat på nytt användas.

Slutligen är ökningen av kostnaden för byggnadsarbeten även att hänföra till höjt index för arbetslöner samt, såsom ovan redan anförts, nödvändigheten att i stor utsträckning låta utföra byggnadsarbetena på övertid med därav följande merutgifter för arbetslöner.

2. *Målningsarbeten.* Merkostnaden uppgår till (135 000 — 90 000 =) 45 000 kronor.

Förutom de merkostnader för målning, som hänföra sig till de tillkomna arbeten, som angivits under punkt 1, ha ytterligare utgifter uppstått på grund av följande omständigheter.

Vid de första överslagskalkylerna för byggnadsföretaget räknades ur sparsamhetssynpunkt med att, sedan de genom framdragande av ledningar av olika slag uppkomna skadorna å vägg- och takytor reparerats, målningen av dessa ytor skulle bättras och målningen i övrigt bibehållas. Ett dylikt arbetsförfarande har emellertid visat sig vara alltför undermåligt med hänsyn till hygien, standard och utseende, varför i stort sett alla tak- och vägg- ytor måst helt ommålas. Då den tidigare behandlingen av dessa ytor verkställdes med oljefärg på utspacklad grund, ha målningsarbetena med nödvändighet blivit dyrbara.

3. *Inredningsarbeten.* Merkostnaden uppgår till (74 000 — 39 000 =) 35 000 kronor.

I avsaknad av bestämda uppgifter från institutets sida rörande behovet av inredningsmateriel, såsom laboratoriebänkar, dragskåp m. m. ha kostnaderna för dessa arbeten från början endast kunnat överslagsvis beräknas. De under punkt 1 angivna merarbetena ha även i viss mån medfört ökade inredningskostnader.

4. *Linoleummattor.* Merkostnaden uppgår till (45 000 — 24 000 =) 21 000 kronor.

Från början beräknades, att äldre linoleummattor inom institutet skulle kunna användas, men vid arbetenas utförande har det visat sig, att de endast i mycket begränsad utsträckning kunnat flyttas och användas. Vidare har under punkt 1 angiven utökning av lokalutrymmena krävt ökat behov av linoleummattor.

5. *Värmeledning, ventilationsanläggning och sanitetsteknisk installation.* Merkostnaden, som uppgår till (385 000 — 195 000 =) 180 000 kronor, har till väsentlig omfattning sin grund i de ny- och omläggningar av rörsystem samt det stora antal tillkomna apparater, som angivits under punkt 1. Härjämte har utförts en tidigare icke beräknad anläggning för centraltryckluft

till samtliga behandlingsstolar för patienter och till steriliseringsrum, i vilken anläggning även ingå tre kompressorer, erforderliga ledningar till behandlingsstolarna och särskild tryckluftsarmatur. Vidare har steriliseringsanläggningen i förhållande till vad ursprungligen avsetts utökats med apparater i ytterligare 12 rum, varjämte tillkommit en mindre högtrycksångpanna för leverans av ånga till steriliseringsanläggningen.

Den befintliga ventilationsanläggningen har icke ansetts tillfredsställande, varför det visat sig nödvändigt att anordna ett nytt ventilationssystem med inblåsning i lokalerna av uppvärmd friskluft och mekanisk utsugning av den förbrukade luften. Kostnader härför ha tidigare ej upptagits.

6. *Elektriska installationer.* Merkostnaderna, som uppgå till (141 000 — 95 000 =) 46 000 kronor, bero därpå, att i kostnadsberäkningen förutsatts, att hela den då befintliga installationen för laboratorie- och motorkraft med hissar och ventilationsanläggning skulle förbli oförändrad och alltså fortfarande drivas med likström. På grund av succesiv övergång från likström till växelström har emellertid stadens elektricitetsverk påfordrat omläggning till växelström, varför en helt ny elektrisk installation inom institutet måst utföras. Till följd av ombyggnad av ventilationsanläggningen har det elektriska installationsarbetet även väsentligt utökats.

7. *Ritningar, arbetsledning och administration.* Merkostnaden uppgår till (110 000 — 80 000 =) 30 000 kronor och kostnadsposten är procentuellt beräknad på de övriga kostnadsbeloppen.

8. Vidare erfordras ett belopp av 15 000 kronor för utförande enligt framställning från medicinalstyrelsen av vissa ändringsarbeten inom styrelsens lokaler, såsom uppdelning av vissa rum, anordnande av nytt rum för automattelefonväxel samt vissa ledningsarbeten, vilka arbeten nödvändiggjorts av tandläkarinstitutets utvidgning men icke tidigare varit för byggnadsstyrelsen kända.

Slutligen har *byggnadsstyrelsen* framhållit följande.

Styrelsen har vid om- och tillbyggnadsarbetenas genomförande ansett sig böra utgå ifrån, att för tillgodoseende av undervisningens intressen institutets nya lokaler borde göras för sina ändamål lämpliga enligt fullt moderna principer. Sålunda har det visat sig nödvändigt att förlägga ledningar, tillhörande ledningsnät av olika slag, inhuggna i väggar och golv, varjämte alla de till behandlingsstolarna erforderliga servisledningarna (vatten, avlopp, tryckluft samt elektrisk kraft och belysning) icke ansetts kunna läggas ovanpå golv utan förlagts i rännor. Av hygieniska skäl ha dessa ledningar icke heller kunnat förläggas utanpå väggar.

På grund av det skick, vari byggnaden befann sig, ha arbetena överhuvud taget måst göras mera genomgripande än som från början kunnat beräknas, och från tandläkarinstitutets sida har bestämt framhållits, att arbetena måste utföras på det sätt som skett, för att institutet skulle kunna fylla sin uppgift. Med hänsyn härtill måste även institutets nya lokaler få anses ha erhållit permanent karaktär och torde med säkerhet kunna förutses komma att tjäna sitt ändamål under lång tid framåt.

Samtliga arbeten vid byggnadsföretaget ha utförts i byggnadsstyrelsens egen regi, en arbetsform, som vid ett ombyggnadsarbete av denna storleksordning och o vissa omfattning varit det enda användbara för att kunna hålla kostnaderna inom rimliga gränser. Dessa utgöra således endast direkta utgifter för arbetena och inkludera icke någon företagervinst.

I en den 1 mars 1945 dagtecknad promemoria har *tandläkarinstitutets inspektor* å institutets vägnar på anförda skäl anhållit, att det av byggnadsstyrelsen äskade tilläggsanslaget måtte höjas med visst belopp.

Innan jag närmare ingår på tandläkarinstitutets hemställan vill jag framhålla följande. Såsom framgår av 1945 års åttonde huvudtitel s. 200 anförde lärarrådet vid tandläkarinstitutet i sina petita till 1945 års riksdag bland annat:

Vid den under hösten 1941 och början av år 1942 inom tandläkarinstitutet verkställda beräkningen av kostnader för utrustning och modernisering av institutet i samband med planerad ombyggnad upptogos på de olika avdelningarna mindre kostnadsbelopp för möbler, avsedda för vänt- och tjänsterum m. m., jämte en beräknad mindre kostnad för snickerier i laboratorierna, avseende lösa skåp och bord. Enär övriga snickerier i laboratorier, steriliseringsrum och förråd i form av bord och bänkar för de studerandes arbeten voro försedda med gasledningar, ljus- och kraftledningar, luftledningar eller vattenledningar, diskhoar m. m., ansåg lärarrådet, att kostnaden för samtliga dessa snickerier borde såsom vid institutets nybyggnad år 1922 bestridas av byggnadsanslaget. I anledning härav medtogs icke kostnaden för dessa snickerier i de kostnadsberäkningar, som lågo till grund för beräkningen av medelsbehovet för utrustning.

Byggnadsstyrelsen har emellertid endast i begränsad omfattning påfört anslaget till om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler kostnaderna för snickerier. Vad som enligt styrelsens uppfattning gått utanför av styrelsen verkställda kostnadsberäkningar har utan vidare påförts tandläkarinstitutet. Hithörande kostnader, som tandläkarinstitutet kräves betalning för av byggnadsstyrelsen, framgå av nedanstående uppställning:

Inredningssnickerier m. m.	kronor 65 000
Arkitektarvoden för dessa arbeten	» 7 800
Demonstrationsstolar	» 12 962
Montage av laboratoriebord, omändring av armatur m. m. ..	» 8 000
Signalanordningar	» 3 500
Dörrstängare m. m., beräknat belopp	» 2 000

Summa kronor 99 262.

I anledning av vad lärarrådet sålunda anfört förordade jag, att medel för ändamålet finge utgå ur tandläkarinstitutets utrustningsanslag.

Av nämnda promemoria inhämtas bland annat följande.

Vid sitt förenämnda anslagsyrkande utgick lärarrådet från att inom beloppet 99 262 kronor inrymdes samtliga de utgifter, för vilka tandläkarinstitutet kunde komma att svara. De fortsatta inrednings- och ledningsarbeten, som kommit till utförande inom de avdelningar, som senare iordningställdes, ha emellertid av byggnadsstyrelsen i vida större utsträckning än tidigare debiterats tandläkarinstitutet. Sålunda har byggnadsstyrelsen nu, i anslutning till de olika avdelningarnas inredningskrav, beräknat de kostnader, som enligt styrelsens förmenande ytterligare skola betalas ur institutets utrustningsanslag, till 90 823 kronor. Byggnadsstyrelsen har sålunda i sin framställning om tilläggsanslag räknat med att beloppet 90 823 kronor skulle betalas ur tandläkarinstitutets utrustningsanslag. Det vill med hänsyn härtill synas som om tandläkarinstitutet, som principiellt bestrider riktigheten av byggnadsstyrelsens krav, borde bringa sakförhållandet till Kungl. Maj:ts kännedom för att

byggnadsstyrelsens tilläggsanslag eventuellt skulle kunna höjas med lämpligt belopp.

I detta sammanhang vill tandläkarinstitutet icke underlåta att, i anledning av byggnadsstyrelsens uppgift att i den tidigare kostnadsberäkningen upptagits ett väsentligt lägre antal tandläkarstolar m. m. än som sedan visat sig erforderliga, framhålla, att antalet uppmonterade tandläkarstolar m. m. står i överensstämmelse med de av Kungl. Maj:t den 8 januari 1944 godkända ritningarna. Bakom byggnadsstyrelsens påstående angående ökat antal stolplatser torde ligga det förhållandet, att byggnadsstyrelsen av flera orsaker, icke minst byggnadens och ledningsnätens dåliga beskaffenhet, sett sig nödsakad att riva och därefter helt omlägga flera golv i behandlingssalar med redan befintliga stolplatser. I andra fall ha liknande omläggningar måst äga rum, emedan institutet övergått från likström till växelström och moderniserats med luftledningar till varje plats. Vid detta arbete konstaterades, att ledningarna för vatten i flertalet fall voro så undermåliga att även dessa måste helt omläggas.

I promemorian anföres vidare bland annat följande.

Den kostnad av kring 1 1/2 miljon kronor, till vilken ombyggnaden av tandläkarinstitutet belöper sig, kan synas vara anmärkningsvärt hög. Vid förutsättningslös bedömning förefaller emellertid ombyggnadskostnaden i själva verket ligga inom ramen för moderniseringsarbetenas nödvändiga utgiftsstat. Jämförelse torde nämligen böra ske mellan kostnaderna å ena sidan för ett helt nytt institut, samt å andra sidan för en ombyggnad av den gamla byggnaden, som gör denna kvalitativt och kvantitativt jämförbar med en nybyggnad. Kostnaderna för en ny institutsbyggnad bedömdes av civila byggnadsutredningen till drygt 3 miljoner kronor. Det var redan då påtagligt att denna summa var tilltagen i underkant, i varje fall skulle ett institut, motsvarande ombyggnadens antal arbetsplatser och lokalutrymmen förvisso icke kunnat byggas för 3 miljoner kronor. Hänsyn bör även tagas till det faktum, att om ett nytt institut skulle ha byggts, hade detta måst erhålla sådan utbyggnad, att det utan dryga tillbyggnadsutgifter hade kunnat fungera även för den undervisningsorganisation, som den nu arbetande kommittén för tandläkarutbildningen torde komma att föreslå till genomförande. Tillsammans med arkitekterna ha vi inom lärarrådsnämnden sökt angeva den ungefärliga kostnaden för ett för omkring 120 studenter årligen fungerande dylikt institut och därvid stannat inför en kostnad av cirka 5 miljoner kronor. Den nu gjorda kompromissen — att utvidga Stockholms-institutet till minimum 120 studerande årligen jämte samtidig modernisering — för en byggnadskostnad av omkring 1 1/2 miljon kronor träffar under angivna förutsättningar sannolikt ett minimibelopp för ernående av nu föreliggande resultat. Tandläkarinstitutet har därigenom icke blott blivit ett av världens största institut, det framstår därjämte såsom det i kvalitativt avseende kanhända förnämsta. Dess kapacitet av 120 studenter per år har redan kunnat överskridas, dels med en extra kurs av 60 studenter, dels därigenom att antalet 120 för två årsgrupper överskridits med sammanlagt 25 studenter. Kapacitetsgränsen synes — under förutsättning av ökat antal lärare, sköterskor och övrig personal samt tillräckligt klientel — ligga vid maximum 140 studenter per år.

Vid anmälan av den till fjolårets riksdag avgivna propositionen 194 angående omorganisation av tandläkarinstitutet m. m. lämnade min företrädare i ämbetet en ingående redogörelse för tandläkarinstitutets lokalfråga. Därvid

*Departements-
chefen.*

erinrades om att 1943 års riksdag beslutat en ombyggnad av institutets gamla lokaler inom kvarteret Grönlandet norra i Stockholm för en beräknad kostnad av 755 000 kronor. Vid de tekniska undersökningar, som därefter företagits av byggnadsstyrelsen såsom förberedande åtgärder för ombyggnadsarbetenas igångsättande hade emellertid konstaterats, att den år 1943 beräknade kostnadsramen vore alltför snäv. Med hänsyn till viss omläggning av byggnadsplanen, som påkallades av grundförhållandena, samt oförutsedda kostnadsstegringar i övrigt vore en merkostnad av 150 000 à 200 000 kronor att emotse. Denna fördyring hade, framhöll min företrädare vidare, givetvis framkallat betänkligheter och aktualiserat den redan tidigare framförda tanken att i stället lösa institutets lokalfråga genom nybyggnad. Vid företagen prövning av denna och andra utvägar hade det emellertid visat sig, att denna möjlighet icke stode öppen, om man ej samtidigt toge risken av att intagningen av studerande under någon tid måste kraftigt beskäras, varvid framför allt folk tandvårdens fortsatta rekrytering skulle äventyras. Med hänsyn härtill beslöt Kungl. Maj:t den 8 januari 1944, att ombyggnadsföretaget skulle fullföljas i enlighet med riksdagens beslut och med iakttagande av de jämkningar, som föranleddes av de byggnadstekniska undersökningarna. I samband med att denna fråga anmäldes för 1944 års riksdag föreslog departementschefen jämväl en viss utvidgning av byggnadsprogrammet, avseende iordningställande av lokaler för en mottagningscentral för en beräknad kostnad av 30 000 kronor. Slutligen framhöll departementschefen, att med frågan om anvisande av ytterligare anslagsmedel syntes böra anstå till en senare tidpunkt, då de sammanlagda merkostnaderna kunde med större exakthet angivas. Departementschefen förutsatte, att byggnadsstyrelsen finge i avbidan härpå för arbetets slutförande i mån av behov förskottsvis disponera tillgängliga medel.

Enligt skrivelse 1944: 367 fann riksdagen icke anledning till erinran mot byggnadsprogrammets utvidgning med den föreslagna centralmottagningen för patienter. I övrigt hade vad departementschefen anfört i lokalfrågan icke givit riksdagen anledning till invändning eller uttalande.

Jag finner det givetvis i hög grad beklagligt, att när kostnaderna för ombyggnadsarbetet numera kunna överblickas, dessa visa sig avsevärt överstiga icke blott den år 1943 uppskattade summan utan jämväl det belopp, varmed man i fjol hade anledning räkna. De viktigaste anledningarna till kostnadsstegringen, som av byggnadsstyrelsen beräknats till 745 000 kronor i jämförelse med 1943 års beräkning, äro dels den förändring av lokaldispositionen, som framtingats av grundförhållandena, dels den omständigheten, att det befintliga ledningssystemet inom byggnaden befunnits sämre än som från början antagits, varför utbyte av ledningar i väsentligt större utsträckning än beräknat måst företagas, dels slutligen att arbetet i stor utsträckning måst utföras på övertid för undvikande av en för tandläkarexaminationen allvarlig försening. Den sålunda konstaterade ökningen av medelsbehovet torde, från de angivna utgångspunkterna, få anses såsom ofrånkomlig.

Enligt vad jag under hand inhämtat bör för slutförandet av ännu åter-

stående arbeten beräknas en ytterligare merkostnad av i runt tal 65 000 kronor. Därtill kommer att, såsom tandläkarinstitutets inspektor å institutets vägnar anfört, byggnadsanslaget rätteligen synes böra ökas med i runt tal 90 000 kronor, som institutets utrustningsanslag påförts för utförande av viss fast inredning m. m. Då jag icke ansett mig böra framställa erinringar mot de sålunda uppskattade beloppen, tillstyrker jag, att hos riksdagen för ändamålet äskas ett tilläggsanslag av sammanlagt (745 000 + 65 000 + 90 000 =) 900 000 kronor. Jag har då tagit fasta på vad som från byggnadsstyrelsens och tandläkarinstitutets ledning samstämmigt uttalats, nämligen, att institutets lokaler efter ombyggnaden måste anses icke blott ändamålsenliga utan även motsvara högt ställda anspråk i kvalitativt hänseende. Detta har åstadkommits för en byggnadskostnad av 1 655 000 kronor, medan kostnaderna för ett nytt institut av ungefär samma storleksordning numera uppskattats till omkring 5 000 000 kronor.

Genom ombyggnaden har möjliggjorts en utökning av institutets kapacitet från 90 till 140 nyintagna studerande per år, mot ett beräknat antal av 120; ökningen av kapaciteten är alltså 67 % större än som beräknats år 1943. Därutöver har det emellertid tack vare arbetets snabba slutförande visat sig genomförbart att redan innevarande vårtermin påbörja en extra tandläkar-kurs för icke mindre än 60 studerande; i annat sammanhang har jag denna dag hemställt om anvisande av erforderliga medel för bestridande av med denna kurs förenade kostnader, i vad de belöpa på innevarande budgetår. Denna kapacitetsökning är givetvis av stort värde, när det gäller att tillgodose den offentliga tandvårdens behov av tandläkare.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av kronor 900 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Olof Cederstrand.

Bilaga 11.

Kapitalinvesteringar.

Folkhushållningsdepartementet.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Härefter anmälas under folkhushållningsdepartementets handläggning hörande ärenden samt anföra därvid t. f. chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Danielson, beträffande de under punkterna 2 och 3 upptagna frågorna samt statsrådet Rubbestad beträffande den under punkten 1 upptagna frågan följande.

Fonden för låneunderstöd.

[1.] **Lån till främjande av användningen av inhemskt motorbränsle m. m.** För detta ändamål har 1940 års urtima riksdag (r. skr. nr 47) å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd, statskontorets delfond, anvisat ett reservationsanslag av 750 000 kronor. Till samma ändamål har 1941 års riksdag (r. skr. nr 341) såsom kapitalinvestering i sagda fond för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag å 500 000 kronor. Lån från detta anslag beviljas av Kungl. Maj:t, som äger bestämma lånevillkoren i varje särskilt fall. Räntan bör dock därvid icke understiga 4 procent. Vid utgången av budgetåret 1943/44 kvarstod en reservation å anslaget av i runt tal 1 219 000 kronor. Några lån ha därefter icke beviljats. Till Åtgärder för ökad användning av inhemskt motorbränsle m. m. ha vid olika tillfällen, senast å riksstaten för budgetåret 1943/44 under elfte huvudtiteln, anvisats reservationsanslag. Detta anslag är bl. a. avsett för eventuella bidrag till anläggningar för framställning av inhemska motorbränslen.

Jämlikt gällande regler för dispositionen av kapitalbudgetanslag erfordras riksdagens medgivande för att förutnämnda investeringsanslag skall kunna disponeras efter utgången av innevarande budgetår. Då det synes önskvärt, att möjligheten att vid förefallande behov genom lån främja användningen av inhemskt motorbränsle bibehålles även under budgetåret 1945/46, torde riksdagens medgivande härtill böra inhämtas.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att det för budgetåret 1941/42 såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd anvisade anslaget till Lån till främjande av användningen av inhemskt motorbränsle m. m. må disponeras under budgetåret 1945/46.

Fonden för förlag till statsverket.

[2.] **5 a. Förlagskapital för clearingkassan för hampa.** Med anledning av en av statens industrikommission i ämnet gjord framställning förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 9 februari 1945, att inom industrikommissionen skulle för reglering på sätt närmare angäves i beslutet av marknadspriserna å mjukfibrig hampa inrättas en särskild clearingkassa. Med clearingen avsågs att vinna en utjämning av priserna på, å ena sidan, ett under slutet av nästlidna år importerat parti chilensk hampa, för vilket importpriset låge lägre än priserna å motsvarande inom landet befintliga lager av mjukfibrig hampa, i huvudsak svensk hampa, samt, å andra sidan, sistnämnda lager.

Då det kunde antagas, att utbetalningarna från clearingkassan till en början kunde komma att överstiga inbetalningarna, erfordrades, att visst förlagskapital ställdes till förfogande för clearingkassan. Med anledning härav hemställde Kungl. Maj:t i förenämnda beslut till fullmäktige i riksgäldskontoret att med anlitan av det å förskottsstat för budgetåret 1944/45 under fonden för förlag till statsverket uppförda anslaget till Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, med redovisning under särskild rubrik, på rekvisition av industrikommissionen insätta sammanlagt högst 100 000 kronor å clearingkassans checkräkning i riksbanken.

Departements-
chefen.

Det genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1945 från försvarsväsendets förskottsstat anvisade beloppet å 100 000 kronor torde nu böra täckas genom anvisande å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår av ett anslag å motsvarande belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlagskapital för clearingkassan för hampa* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av kronor 100 000.

[3.] **Statlig krigsförsäkring.** Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 har å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket anvisats ett reservationsanslag å 50 000 000 kronor till Statlig krigsförsäkring. De sålunda anvisade medlen ha sedermera överförts till ett för budgetåret 1940/41 till samma ändamål anvisat anslag å jämväl 50 000 000 kronor. Några utanordningar av medel från anslagen ha hittills icke ägt rum, enär de med den statliga krigsförsäkringsverksamheten förenade utgifterna kunnat i sin helhet täckas med inflytande premier.

I enlighet med en av Kungl. Maj:t i proposition nr 163/1944 gjord framställning har riksdagen medgivit, att det förenämnda för budgetåret 1940/41 anvisade anslaget finge disponeras under budgetåret 1944/45.

Med utgående från nu rådande förhållanden torde man visserligen hava anledning räkna med att de för den statliga krigsförsäkringen anvisade medlen icke skola behöva tagas i anspråk. Förhållandena på förevarande område kunna emellertid snabbt så ändras, att möjlighet bör finnas att disponera det för budgetåret 1940/41 anvisade anslaget även under budgetåret 1945/46. Riksdagens medgivande till dylik disposition synes därför böra inhämtas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att det för budgetåret 1940/41 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket anvisade anslaget till Statlig krigsförsäkring må få disponeras under budgetåret 1945/46.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.

*Bihang.***Förteckning**

över av Kungl. Maj:ts hos riksdagen år 1945 äskade, eller, i förekommande fall, av riksdagen anvisade anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 utöver de i propositionen nr 2 upptagna anslagen.

Driftbudgeten.**A. Egentliga statsutgifter.***II. Justitiedepartementet.*

	Kronor.
E: 14 Inköp av inventarier till egendomen Sörbyn m. m., <i>reservationsanslag</i>	74 000

IV. Försvarsdepartementet.

Krigsmaterielverket:	
B: 8 a Anordnande av vissa fjärrskriftsförbindelser, <i>reservationsanslag</i>	160 000
Anskaffning och vård av hästar m. m.:	
C: 31 Remontering, <i>reservationsanslag</i>	110 000
Tygmateriel m. m.:	
C: 41 b Merkostnad vid anskaffning av viss tygmateriel för hemvärnet, <i>reservationsanslag</i>	122 000
Flygmateriel m. m.:	
C: 124 a Inköp av ett sjöflygplan, <i>reservationsanslag</i>	250 000
E: 22 a Omskolning av beredskapsinvalider, <i>förslagsanslag</i>	75 000
	717 000

V. Socialdepartementet.

Fattigvård och barnavård:	
B: 80 a Bidrag till allmänna barnhuset	266 000

VII. Finansdepartementet.

E: 6 a Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete	70 000 000
--	-------------------

VIII. Ecklesiastikdepartementet.

Farmaceutiska institutet:	
E: 41 a Extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen, <i>reservationsanslag</i>	21 000

Kungl. Maj:ts proposition nr 163.

IX. Jordbruksdepartementet.

		Kronor.
G: 29	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, <i>reservationsanslag</i>	7 000 000
H: 24 a	Kostnader för viss försöksverksamhet för åstadkommande av bättre fastighetsarrondering i Norrland m. m., <i>reservationsanslag</i>	35 000
	Skogsvård m. m.:	
J: 22	Skogsvårdens befrämjande	40 000
J: 27 a	Kostnader för anskaffande av skogsfrö, <i>reservationsanslag</i>	100 000
		7 175 000

XI. Folkhushållningsdepartementet.

D: 3 c	Omkostnader för experiment- och försöksverksamhet genom Svenska gengasaktiebolaget, <i>reservationsanslag</i>	288 000
Summa för driftbudgeten		78,541,000

Kapitalbudgeten.**Kapitalinvestering.**

I. Statens affärsverksfonder.

B. Telegrafverket.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :		
9 a	Markradiostationer för luftfarten	800 000

D. Statens vattenfallsverk.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :		
12	Tillbyggnad av fastigheten nr 13 i kvarteret Björnen i Stockholm	140 000

E. Domänverket.

J u s t i t i e d e p a r t e m e n t e t :		
a	Förvärv av egendomen Sörbyn	25 000
		965,000

II. Luftfartsfonden.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :		
2	Belysningsanläggningar för luftfartsleder	790 000
3	Radiofyror för luftfarten	215 000
4	Byggnad och förbättring av flygplatser	7 100 000
		8 105 000

III. Statens allmänna fastighetsfond.

E c k l e s i a s t i k d e p a r t e m e n t e t :		
14 a	Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m.	900 000

Kronor.

VI. Fonden för låneunderstöd.

	Socialdepartementet:	
5 a	Lån till kolonisation för estlandssvenskarna	500 000
	Finansdepartementet:	
5 b	Lån till Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag	7,500,000
		8,000,000

VII. Fonden för statens aktier.

	Finansdepartementet:	
2	Förvärv och teckning av aktier i samband med bildande av Sveriges centrala restaurangaktiebolag.....	4 950 000

VIII. Fonden för förlag till statsverket.

	Finansdepartementet:	
3 aa	Ytterligare reglering av viss kreditgivning	40 000 000
3 ab	Kreditgivning till utlandet för vissa löpande utgifter i Sverige	100 000 000
3 ac	Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete	500 000 000
	Folkhushållningsdepartementet:	
5 a	Förlagskapital för clearingkassan för hampa	100 000
		640 100 000
	Summa för kapitalbudgeten	663 020 000